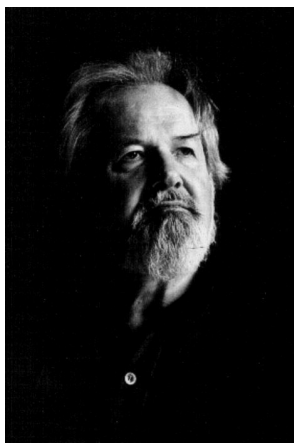

Миодраг Ђукић

АЛЕКСАНДАР

комедија у два чина

МИОДРАГ ЂУКИЋ, драмски писац, рођен је 1938. у Прокупљу. Дипломирао је драматургију на Академији за позориште, филм, радио и телевизију у Београду

Аутор је драмских дела: *Сиринџа код Цакера*, изведено у Академском позоришту „Бранко Крсмановић”, 1968. у Београду; *Поштраживање у мотелу* – драма награђена на конкурс Народног позоришта из Београда, где је премијерно изведена 1971. године. Иста драма под називом *Крчмарева смрт* изведена је у Народном позоришту у Лесковцу 1972; *Александар* – премијерно изведена 1974. у Југословенском драмском позоришту у Београду; *Кисеоник* – драма изведена у Народном позоришту у Зрењанину; и Нишу. *Криичњак* – драма изведена у Народном позоришту у Београду, Баштиник – драма штампана у часопису *Театрон* 109.

Изведене радио-драме: *Чудан сиринџа* – Радио Београд; *Метална куљлица која се коћрља* – Радио Београд; *Наследници* – Радио Београд; *Др Келава* – Радио Београд и Радио Варшава; *Превр* – Радио Београд; *Гоџољ* – Радио Београд; *Раде Драинац* – Радио Београд.

Миодраг БУКИЋ

АЛЕКСАНДАР
комедија у два чина

ЛИЦА:

АЛЕКСАНДАР

ДАДА

ПЉАКИДОН

МИЛИВОЈЕ

ЕМИЛИЈА

ЗОКАН

АДРИЈАНА

МАНОЈЛО

ПАНТА

ЈЕВРА

НАНА

МАГДАЛИЈЕНА

БОРА

МАШАН

МИТАР

ЗВОНКО

I АНЂЕО

II АНЂЕО

Мноштво младе деце

I ЧИН

Кад у једном часу Дада каже да њо није салон, већ музеј сивеиенишћа, онда се буквално мисли на салон са мно̀го нефункционалних, китњасћих сивеиеница и ѓелендера шћо воде на неку врстћу балкона са више соба, ѓошћово као у неком сћаринском хошћелу. По свему њоме, сћиче се ушћасак да је кућа ћрилично велика. У намешћају се назире нешћо од ћрошћале величине, нешћо од бившеѓ боѓајсћива, али комћилација и вулѓарна мешавина сћилова ѓоворе о ћоћреби имшћације нашеѓ, Chesћо романшћичноѓ вићења зајадне кулћуре сћановања. Ова шћишћна инфериорносћ је нарочшћо ћодвучена начином на који се брани. То су разни национални дејћалђи, без реда набацани али очигледно са намером да се осћави ушћасак ћаћриошћизма и суйериорне забринушћосћи над судбином “нашеѓ националноѓ блаѓа”. Чак и снажна ћрисушћносћ релиѓиозних, ћравославних дејћалђа, не ѓовори ни о чему искреном, ни о чему функционалном. Има се ушћасак да су шћу сћолови, фошћеље, ѓоблени, иконе, лусћери, ламће, комоде... не збоѓ седења, ѓледања или осећања, већ збоѓ ћозе и искључиво ћозе. Заисћиа, заморно је живешћи у свешћу који нисћие сами сћворили, у свешћу који вам немилосрдно намешћну разне исћиорјске, друшћивене и ћородичне заблуде, које се као у каквој замршеној маћемашћици нећресћано множе, сабирају, одузимају, деле, све док не доведу до једне шћворевине која сћално ћресћи расћадањем, али се шћо, наравно, не дешава. Јер, заблуда је човекова ћрирода са хиљаду лица и наш ћошћао сћарашћелски однос ћрема њој можемо објаснишћи једино сћрахом од исћине које се бојимо и чувамо да нам не ћовреди нежну заблуду, јер исћина је ошћира, безлична и објекшћивна, а заблуда – шћо су људи који ћроводе живошћ у овом салону.

На ћриме, Дада и Маѓдалијена овоѓ часа; и сви следећих часака. И док Дада сћава у својим инвалидским колицима, Маѓдалијена брижљиво бди над њеним ћраведним сном и узѓред шћихо, бојећи се да је не ћробуди, рушћински се жали на живошћ.

МАГДАЛИЈЕНА: (Прекрива је ћебешћом)

Наљутио се Свети Сава на Србе, па уместо снега и олује послао небеске муње и пакао на нас. Где су сад снежне, беле пахуљице, а снег под обућом шкрипи ли, шкрипи, а мирис топлих колача заноси птице и мачке, па пред вратима заједно и занесено чекају ред на твоје топле светосавске осмехе. А сад, у врту уместо дубоког снега, јабука поново процветала, а мачке не дају врашћима душом да дану већ их по цео дан јуре и душу греше. А мени старој, и свега ситој, вода удара и на грех ме наводи. Осећаш како лепо мирише, сузу мами. Ми смо старе и душу немамо. Ништа не једемо, а и колачи више

нису за такву олупину. Не жалим се ја, хвала свима. И њима, што су ме из кујне избацили, да им ручак не поједем и колач не штрпнем. Само те молим, душо моја једина, да им кажеш да сам ја и мало бољих колача направила него што су они икад видело и сањали да постоје. Киње ме, рођена моја мајчице, јер ја другу мајчицу и немам, богами се бојим да нећу моћи још дуго. А ја, ево, у скут те љубим, ноге ти хладне умотавам и загревам, и бринем шта ћеш ти... како ћеш ти без мене, кад ме ти бездушници...

(Брише очи, али Дада и даље сјава)

... Мајчице, учини нешто душо моја, мене ради, бога ради...

(Пошито је већ дођурала колица до вратића салона, окрене се јуна мржње)

... Бога ради!

На балкону се појави Нана. Сјаваља руке на усја и зове сиварајући јако вештачки ехо.

НАНА: Звонко!
(Пауза)
Звончићу!
(Ослушкује, окрене се)
Знам да си овде. Ако сад одмах изађеш и сјанеш преда ме... Добићеш кифлу.
(Пауза)
Или, можда... две кифле...

МАГДАЛИЈЕНА: Лажу. А ни Александра више нико не поштује.
(Поново вади марамцу и брише очи)
Заборавили су нашег Сашу.

Изађе заједно са Дадом у њеним инвалидским колицима.

НАНА: *(Насјаваља са скандирањем)*
Слане... са запеченом сољу... На глаткој руменој корици... срединица као душица, бисерна јагодица...

На сред сцене хруји Зокан. То је велики, снажан и ујлашен клијан. Кад се узбуди, а лако се узбуђује, почиње да муца. Кроз отворена вратића доири галама и цика дечурлије.

ЗОКАН: *(Из форсираног баса)*
Ко се још није сакрио, магарац био!

Емилија се пригнушено кикоће и смијуљи иза његових иредимензионираних леђа.

- ЕМИЛИЈА: Сломићеш ствар.
 ЗОКАН: Чим те ухватим, опаљујем чвргу.
 ЕМИЛИЈА: Ја сам нежна и могу да умрем. Имаш јаку чвргу. Пази на ствар.
 ЗОКАН: Коју ствар?
 ЕМИЛИЈА: *(Хистерично се закикоће, а зајим за имитира)*
 Велики, трапави медвед кости ломи.
 ЗОКАН: *(Гневно)*
 Ногу ћу ти ишчупати. Из кука, ногу!
 ЕМИЛИЈА: *(Приметно Нану која их са балкона радознано посмајра)*
 А онда ћу долазити по ноћи и пићу ти крв.
 ЗОКАН: *(Покушава да је ухвати)*
 Само ти пази на мој чир.
 ЕМИЛИЈА: *(Уице ирсн на Магдалијену иза његових леђа и шајуће)*
 Мала, буљава бубица... са длакавим ножицама.
 ЗОКАН: *(Улашено)*
 Шта?!
 ЕМИЛИЈА: *(Пригнушено врисне)*
 Паук!

Зокан се улашено ирзне и расаливши руком по скупоценом чајнику крикне од бола. Порцулански чајник иресне о под и разбије се. Зокан се савио од бола, скуља комадиће и илаче.

- ЗОКАН: Емилија, ти сад мислиш да можда нисам мушко, али то је само од бола, маме ми миле. Ја не плачем зато што нисам, него само зато што ме рука боли.
 ЕМИЛИЈА: *(Ужаснуто)*
 Разбио си Адријанин чајник.
 ЗОКАН: Зашто се плашиш? Знаш да не волим гамад.

Очиљедно иришија Нана итек сад схвати да је ирмећена.

- НАНА: И причаћу ти о томе како је лисица, преварила мандарина и појела дивну, слатку, жуту поморанцу.
(Певуши)

Нећеш ми побећи, нећеш ми побећи...

(Пева)

“Ал, плаче, плаче зека млад на поточићу том...”

(Изнервирано њресне ноћом о њод)

Ухватићу ја тебе, чудовиште!

(Изађе)

ЕМИЛИЈА: Ах, Зокане, бојим се да ме не врате међу оне гумене зидове који с времена на време сами крећу право на тебе, са стране и одозго, као свет који је решио да те сможди, да те више нема.

ЗОКАН: *(Узбуђено)*

О, како бих волео да те само неко дотакне.

ЕМИЛИЈА: Од страха ме увек глава заболи, а у стомаку се узбурка као кад си на љуљашци, а неко те баци високо, а ти се само скупииш и нестанеш.

ЗОКАН: *(Приближава се, широко размахнућих руку)*

Нико нема такве мишиће, Емилија.

(Она га дрхћаво очекује, хоће да му се њреда, али он се боји)

Ако хоћеш, можемо да направимо трупу. У почетку ће бити само жонглирање, јогом се већ бавим одавно. Погледај.

(Заузима њоложај из јође)

Удијана Банахна. Могоа бих да будем и самурај, тројици сам већ кости поломио.

ЕМИЛИЈА: А твој чир?

НАНА: *(Глас изван сцене)*

...Глатка, румена корица... Срединица као душица...

Зокан сѡоји широко размахнућих руку њред Емилијом.

ЕМИЛИЈА: *(Промукло)*

Мислиш ли да ће чика Манојло заиста умрети?

ЗОКАН: *(Збуњено)*

Не знам, тако мама каже... да су га пустили из затвора да умре код куће. Мама још каже... Па ти уопште не бежиш, Емилија.

ЕМИЛИЈА: Бацићу ти песак у очи. Шта још мама каже?

- ЗОКАН: Мама каже...
(Зачуђено)
А где ти је песак?
- ЕМИЛИЈА: (Уздрхћало)
Ухвати ме, блесави медведе.
- ЗОКАН: Е, сад, збиља, опаљујем чвргу.
(Али се не ѿмери)
- ЕМИЛИЈА: Ожениће те, блесави медведе. То твоја мама каже.
Ожениће те, а ти...
- ЗОКАН: Мама каже да Александар неће доћи.
- ЕМИЛИЈА: Зар ми не верујеш да сам га видела?
- ЗОКАН: Верујем ти. Али... верујем и мами. А мама каже да је он
већ одавно... А мртви гости не долазе. Тако мама каже.
- ЕМИЛИЈА: Ах, тако је леп. А тебе ће женити. Јадни, блесави
медведе, ожениће те.
(Чује се ѓалама)
Ево, већ иду. Сакриј се, блесави медведе.
- ЗОКАН: (Панично)
Али, где? Где, Емилија, да се сакријем?
- ЕМИЛИЈА: Па... тамо где ти је и место.
(Пригушено се кикоћући ѓура ѓа ѿод једну фојѿелу)
Само, пази да ту опет не заспеш. Сањаћеш своје дебеле,
зелене мачке. Вриштаћеш у сну, а они ће те истући.
(Емилија истирчи са сцене)
- ЗОКАН: Зар мене неко да бије?
(На друѓој сѿрани деда Ђора ѿокушава да се ѿровуче
кроз враѿа закрчена ѿелима Миливоја и Пљакидона
који живо разѓоварају)
- ЂОРА: Мајко Србијо... како ме стомак боли. Калофонијум
крију, гусле мажу зејтином. А камилица још није готова.
- ПЉАКИДОН: Ја признајем да сам јак човек. Нерве челичим хладним
умивањем до пола, а увече дубим на глави и вежбам
дисање. Многе људске несреће проистичу из неуме-
ности у дисању. Незнање у дисању је права пропаст за
човека. Иако сам смртно заљубљен, мој ритам дисања се
није померио ни за милиметар. Најважније је бити и
остати хладан. Никад, никад, никад... Никад не треба
дозволити ѓаволу да ти се усели у душу. Онда постајеш

обичан, мали, безначајан човек. Такорећи, гад. На шта ти личиш, за име бога, човече! Да ли се тако живци васпитавају, да ли је то начин да се одржи кондиција, да се буде спреман за велика дела? Своју машину сам створио искључиво захваљујући јаким нервима. Но, погледај ме. Кад си ти видео да се на мом лицу помери један мишић од узбуђења? Лично сам се сретао са ђаволом, али он је био тај који се посрамљено повлачио у своју развратну рупу. Своју снажну живчаност никад нисам доводио у питање. Машина је доказ. И зато хоћу да се женим.

МИЛИВОЈЕ: Да... Али, кад срце попусти, сви кажу да ту више нема спаса.

(Ђора шћимује зусле)

ЈЕВРА: *(Уђе)*

Ја више овако не могу.

МИЛИВОЈЕ: С једне стране несносна врућина. С друге стране хор ваше госпођице часне сестре. Осећам како ме зној облива, жмарци подилазе, а нерви просто дрхте од неке слаботиње.

ЈЕВРА: На кутији пише камилица, ја за кутију, отворим, гурнем прст, кад унутра...

ЂОРА: Крило од слепог миша... ха... ха... ха...

МИЛИВОЈЕ: *(Изнервирано)*

Деда Ђоро! Дадица, твоја ћеркица вечерас слави рођендан. треба да се пресвучеш, да се одмориш, да будеш свеж и леп.

(Издере се)

Манојло је дошао, а ти...

ЂОРА: Који Манојло?

МИЛИВОЈЕ: *(Цинично)*

Твој зет.

ЂОРА: Одувек сам за њега био балегар и смрдибуа. ... ха... ха... ха...

(Снажно се закашље)

Баш ме боли стомак. То је он мени тепао. Каже: "Говноваљу мој! Ти си, деда, каже, говноваљчина..."

Из горње просћорије се чује породоран врисак.

МИЛИВОЈЕ: Шта је сад опет?

- ПЉАКИДОН: То је ђаво.
- ЈЕВРА: Сирота Дада је опет пала.
- ПЉАКИДОН: *(Обреци се)*
Глупачо! Кажем вам да је то ђаво.
- БОРА: *(Нишпиа од свега ѿога није чуо)*
... Балегар... котрљан... инсект који се бави котрљањем гована...
(Разбесни се)
Е, сад... кад он умре... ја ћу њега да котрљам. Као што је он пред мојим ногама закотрљао Лукину главу.
- На балкон изађе Емилија са ѿишпиањем у руци. Уилакана је говори брзо и усїлахирено.*
- ЕМИЛИЈА: То је страшно! За два милиметра и делић секунде сам успела да сачувам патишпањ.
- ПЉАКИДОН: Ђаво је опет подигао главу?
- ЕМИЛИЈА: Деца су изненада у горњем ходнику искочила пред мене. Као јато јаребица. И уз такву цику и галаму, уз такав врисак! Успела сам да чујем само прррр... и ништа више. Умало да колабирам и патишпањ испустим.
- ПЉАКИДОН: Ех, жене! Наука је у питању, свет се распада, а оне о патишпању.
- Емилија оде.*
- МИЛИВОЈЕ: А, како то? Машина за повећање речних токова.
- ПЉАКИДОН: Просто гура напред реку. Одмах ћеш видети.
(Брзо оде)
- МИЛИВОЈЕ: Али, шефе... Њој је потребан доказ. Она без гривне неће... Ех, излапела гњидо. Његови умоболни проналасци. Данас свака будала хоће да спасе свет.
- ЈЕВРА: Ти мене избегаваш, Миливоје.
- МИЛИВОЈЕ: Јадни свете. Како је живот неправедан, драга моја. Како су људи зли.
- ЈЕВРА: *(Сїане ѿред њега и оїворено га ѿогледа)*
Ти мене више и не видиш, Миливоје.
- БОРА: *(Који је све време нешпио ѿшїљао око гусала, наједном засвира и зайева)*
“Кад се шћаше по земљи Србији,
по Србији земљи да преврне...”

- МИЛИВОЈЕ: *(Скочи)*
Деда Ђоро! Ја дрхтим. Доста ми је твог патриотизма! Осећам како ми срце попушта, како ме нешто овде дубоко тишти. Зар за мене, који сам пролио океан суза над овим свирепим светом, не постоји кап милости? Па, ако тако наставите, умрећу пре Манојла. Због свега тога мени дође да плачем. Мени. Ја, који не памтим кад сам последњи пут плакао. Од раних дана, још кад сам био беба. Кад ми је мама прала усрану гузу.
(Брише сузе)
Сиротица, кад год се сетим своје јадне маме, увек се разнежим. Целог живота је прала туђ веш да би ме школовала. А није морала. Није морала. И овако доктор никад нисам постао.
- ЈЕВРА: *(Мирно, суђесјивно, дубоко)*
Лези, Миливоје. Опружи се.
- МИЛИВОЈЕ: *(Заурла приђушено, набрекних жила на врати)*
Ја нисам луд, кучко!
- ЈЕВРА: *(Засикће)*
Емилија ти је запала за око, курвару.
- МИЛИВОЈЕ: *(Изнемогло)*
Стари смо.
- ЈЕВРА: Ја нисам стара.
- МИЛИВОЈЕ: Ја сам стар.
- ЈЕВРА: Ја ћу да попијем соду.
- МИЛИВОЈЕ: Зашто ме мучиш?
- ЈЕВРА: Али ћу прву половину теби да сипам у очи.
- МИЛИВОЈЕ: Шта?! Ти, дакле, српски не разумеш? Хоћеш да каиш скидам са твоје дебеле гузице.
- ЈЕВРА: Спусти се на земљу, патуљку.
- МИЛИВОЈЕ: Ја сам стар и немам времена за љубав. Да сам само мало поштовао вреле сузе моје мајке, друкчије би овај свет изгледао. Данас бих био доктор, а моја Адријана срећна и безбрижна девојчица. Овако је моја урођена душевност доведена у питање.

У салон уђе Адријана. Не може да закопча хаљину на леђима.

- АДРИЈАНА: Реците тој глупачи Магдалијени да је молим... да носи ово ђубре од хаљине, да га сторња у бестрага; и да ми донесе ону плаву, са дубоким изрезом. Напред до пупка, а позади до репне кости.
- МИЛИВОЈЕ: Добићеш боре крај усана. И ружну црту на челу.
- ЕМИЛИЈА: *(Уђе)*
Да ли је ту прошло неко дете из хора? Плавооки малишан, прави коврцави анђео. Нана је очајна. Бежи из хора, плаче и трага за својом мамом.
- АДРИЈАНА: Она би то хтела, папа. Њој то и одговара.
- МИЛИВОЈЕ: Нисам ја никакав “папа”. Ја сам твој отац.
- АДРИЈАНА: Приштеди шарм за неког богатијег од мене, папа.
- МИЛИВОЈЕ: Ко нам то леп осмех носи, ко јутро доноси?
- АДРИЈАНА: Уме да вришти у пола ноћи, као да је ђаволи деру.
- ЕМИЛИЈА: Мени су лекари рекли да не смем да напрежем живце, а овде се сваки час плашим.
- АДРИЈАНА: *(Ситане крај великог огледала)*
Папа! Шта да радим, кад волим уштипке?
- ЈЕВРА: Витка си, злато. Довољно си витка.
- АДРИЈАНА: Замисли шта ми је рекао њен луди син...
- МИЛИВОЈЕ: Он је паметан и једина права прилика за тебе.
- АДРИЈАНА: Разбићу му главу, папа. Опет.
- МИЛИВОЈЕ: Ако мене питаш, девојчице...
- АДРИЈАНА: Папа...
(Незадовољно се огледа)
Чак, рекло би се, и нешто више...
- ЈЕВРА: Рекло би се...
- АДРИЈАНА: У ногама...
- ЈЕВРА: У... око кукова... рекло би се... нешто као...
- АДРИЈАНА: Танке узице, дебеле гузице.
(Пауза)
Да ја вама сипам отров у јело, папа. То он каже за мене. Да вас систематски трујем. И да сам вештица. А какви су твоји разлози, папа?

- МИЛИВОЈЕ: *(Театрално се хвата за срце)*
Заборавићу да си већ одрасла, мала моја девојчице. И да те нису Цигани украли...
- АДРИЈАНА: Ха... ха... ха... Какви Цигани, папа? Што да се не удам за њеног сина?
- ЈЕВРА: А леп је и крупан, девојчице... Кад се на плажи скине, муш ко и женско се окреће. Али... не уме да плива, преосетљив је... Боји се да нешто не замериш. Можда је он и сад ту негде, али се, враг један, сигурно сакрио.

Чује се јако зврјање будилника.

- БОРА: *(Скочи из фойеље у којој је био заспао)*
Време је за моју камилицу.
- ЈЕВРА: Одмах плане, толико је преосетљив. Уме и да заплаче, као право мушко срце.
- БОРА: Еј! Јесте ли ми скували камилицу? Еј! Време је да се пије камилица.
- АДРИЈАНА: *(Афектира)*
Деда! Они хоће да ме стрефи кап. Да се шлогирам као твоја Дада.
- БОРА: *(Нервозно)*
Моја баба је била здрава жена. А мене стомак боли да излудим.

На балкон уђе Нана.

- НАНА: Ја сам увређена, драги моји. Мене су у животу само вређали и понижавали.
(Одлучно)
Не, ја то не заборављам.
(Ошвара нека вратица)
Наћи ћу ја тебе. Наћи ћу. Ухватићу ја тебе, ухватићу.
Овде се ништа не види.
(Виче)
Не заборави да дуга рука правде никог не мимоилази.
(Плачно)
Вратићу се са свећом.
(Хистерично)
Тај луди дечак. Луди... луди... луди...
(Изађе)

- АДРИЈАНА: *(Виче за њом)*
Кирију треба платити. Шта ви мислите?! Од чега се живи?
- ЕМИЛИЈА: Толико сам лако обучена, а опет ми је врућина.
- МИЛИВОЈЕ: Да. Али пред зору уме баш да захладни. Једном, кад сам се враћао у зору, дан је био исто овако топао и спаран. Да је неким случајем кошава почела да дува, обрао бих бостан.
- ЈЕВРА: Усред лета?!
- АДРИЈАНА: Зашто вичеш толико по ноћи? Не могу да спавам. Да ниси опет срела своју лепу приказу. Реци оној будали, која ми не да мира, да је Александар стигао. Он и онако мисли да је кућа пуна ђавола и вештица. Збиља, Емилија, што се ти не удаш за њега. Можда бисте вас двоје успели да се из пакла преселите у рај. Међу анђеле са белим кошуљама везаним одостраг.
- ЕМИЛИЈА: Нисам ја крива. У ходник не смем сама да изађем, а малочас су ме деца на смрт преплашила. Умало па тишпањ нисам испустила. За два милиметра и делић секунде успела сам да га сачувам.
- АДРИЈАНА: Можда би тад био задовољан и твој пијани отац са сулудом идејом да је кућа његова.
(Виче)
Магдалијена! Где је та проклета, глупава кобила?
- БОРА: Узећу паре и отићи ћу у кафану. Сешћу као човек и поручићу дупли чај са лимуном.
- АДРИЈАНА: *(Поново њокушава са дуџмејом на леђима)*
Ако ту матору вештицу ухватим да се врзма око колача, сама ћу јој пресудити. Прошли пут је појела пола ћурке.
(Крсти се)
Пола ћурке!
- ЈЕВРА: Госпде боже, мајко божја.
(Хоће да јој њоможе да закојча хаљину)
- АДРИЈАНА: *(Хладно)*
Хајде, марш! и питам: Да ли је твој син хомосексуалац? Говори отворено. Ја ионако немам куд. Притерали сте ме. Како сте ме израдили, мајку вам ђубретарску, како сте ме израдили, мајку вам лоповску. Ох, Александре, ако те се икад дочепам, крв ћу ти попити. До сад сам

могла сто пута да се удам. И док он скита по свету, ја овде венем и гојим се преко мере. Кад сам Дади говорила: “Не, Дадо, он је мангуп, не, Дадо, он је мангуп...” А јесте ли ставили трегере на панталонице мом будућем, који се као коњ најео шљива. Нисте знали? Нисте знали?! Нисте знали да је судбина свих нас у рукама луде бабе... Госпoде бoже, па колико тај скелет може да стрпа у себе одједном. Пола ћурке. Само... ви још Даду добро не познајете. Мада мора имати више од шездесет. Добро пазите кад стављате свећице. Ако само једна буде више од педесет, натераће вас да их поједете. Уместо рођенданског колача... ха... ха... ха... Баш сам радознала да видим како ће тај пајац да се понаша у кревету.

(Изађе)

ЈЕВРА: Али.. мила моја... како можеш. Мој син је... а, осим тога ти се никад нећеш моћи удати за Александра... Ја знам... Он неће доћи... Он не може доћи.

Хоће да оћирчи за њом, али јој Ђора прећиречи њу.

ЂОРА: Је л ви знате како то изгледа кад човека боли стомак. Црева ми се распадају, а ви се овде зајебавате.

ЈЕВРА: *(Хоће да га се оћиресе)*
Ставићу и парче чоколаде.

ЂОРА: Али, без лешника. Синоћ, таман мислим лешник и плунем, да се жалим, кад видим... зуб! Откуд овај зуб овде, мислим...

Јевра и Ђора изађу.

МИЛИВОЈЕ: На пример, ја знам да овде многи мисле да ја нисам здрав.

ЕМИЛИЈА: Али, ја сам га видела.

МИЛИВОЈЕ: Од свега тога... ја сам само стар и... изнемогао...

ЕМИЛИЈА: Мислила сам да је то он. Дада га нестрпљиво очекује.
(Хоће да њође)
Зар они не знају да је Александар стигао.

МИЛИВОЈЕ: *(Задржи је)*
Чекај. Зар не видиш да сав дрхтим. И то изнутра.

ЕМИЛИЈА: Можда вас стежу ципеле. Мом тати сваког лета од врућине отекну ноге, па му ципеле тесне.

- МИЛИВОЈЕ: Јутрос просто устанем да се умијем, а сапун – хоп, па право у лавабо...
- ЕМИЛИЈА: Па се лавабо запуши...
- МИЛИВОЈЕ: А, не, не, не. Излетео је право кроз прозор. А она цукела навали на њега... Замисли, пас, а ждере сапун.
- ЕМИЛИЈА: Наш пас је волео кувану сланину.
- МИЛИВОЈЕ: *(Осврће се)*
Кувану сланину... кувану сланину...
(Расејано, узбуђено)
Е, то још нисам чуо.
- ЕМИЛИЈА: *(Дискрејтно се повлачи, он је праћи у сивој)*
А... али... само кад би је украо.
- МИЛИВОЈЕ: Да ждере сапун... Шта?
- ЕМИЛИЈА: Ништа.
(Пауза)
Кад би је украо.
(Он јој је сасвим прашио. Гледа је грозничаво, болесно)
Кувану сланину кад би украо.
- МИЛИВОЈЕ: А... пресну, значи... није волео?
- ЕМИЛИЈА: *(Иззубљено)*
Волео је и пресну.
- МИЛИВОЈЕ: Мислиш ли ти, збиља, да сам ја луд.
- ЕМИЛИЈА: Молим вас, немојте. Не љутите се. Ви ми се заиста не свиђате.
- МИЛИВОЈЕ: *(Одједном се дрхћаво баца на њу. Покушава да је љуби, скине одећу са ње)*
Бацила си ватру. Разбуктала једно већ угасло срце.
- ЕМИЛИЈА: *(Сивој немо и непомично, док је он свлачи и сладострасно љуби)*
Пустите ме. Лекари су ми рекли да не смем да напрежем живце.
- МИЛИВОЈЕ: Како си лепа.
(Љуби је)
Ђути!
(Љуби је)
Знам да сви мисле да сам ја луд. Можда и ти тако мислиш. Али, ти си лепа.

- (Призвучено, изгубљено)*
Глупа гушчице. Мислиш ли ти, заиста, да сам ја луд?! Да проводим ноћ пиљећи у кваку на вратима и гледам како се бубашвабе хладнокрвно шетају по поду моје собе. Како својим одвратним пипцима развлаче мрве хлеба, откуд мрва у мојој соби, па ја тамо никад не једем...
- ЕМИЛИЈА: Слушајте. Пустите ме. Бојим се да не вриштим. Љутиће се на мене.
- МИЛИВОЈЕ: Ако се бојиш... ја... ја ћу те удати... већ имам једну прилику за тебе. Овог пута је озбиљно. Обећао ми је. сасвим пристојан младић. Са широким раменима... И, уопште... сасвим исправан. Можда му је само поглед мало необично модар, али то је сигурно од алкохола. Само... сад буди добра. Дао ми је реч да више неће пити. Кад се ожени, готово је са алкохолом.
- ЕМИЛИЈА: Ја сам у другом стању.
- МИЛИВОЈЕ: *(Пауза)*
Па... утолико боље. Удаћу те. Одмах ћу те удати. Сутра, сутра ћу га потражити. Ако хоћеш... удаћу те за Александра. Ја знам да је он дошао.
- ЕМИЛИЈА: Шта? Ви знате да је он дошао? О, боже! Значи, ја сам га видела. Ја сам га заиста видела. Али...
- МИЛИВОЈЕ: *(Несврљиво)*
Шта, али?
- ЕМИЛИЈА: Ви ми се гадите.
- МИЛИВОЈЕ: А, оне се, мени, значи, не гаде. Склеротичне бабе са проширеним венама и сасушеном кожом. За њих сам значи, довољно добар.
(Плачно)
Емилија, ти си добро дете. Никад ме до сад ниси разочарала. Хоћеш ли да из ових стопа одем и убијем се.
- ЕМИЛИЈА: Ох, немојте, молим вас.
- МИЛИВОЈЕ: Убићу се. Да, да. Убићу се. Овог часа.
- ЕМИЛИЈА: Шта да радим? Боже мој, шта да радим?
- МИЛИВОЈЕ: Ах, тако дакле, мала гадуро! Одбијаш ме. Хоћеш да се оженим тобом, зато си и дете измислила. Али, ја знам да сам стар и болестан, ја имам докуменат. И можеш почети одмах са рекламирањем моје мушкости, али, то

дете ја не признајем. Ја нисам сисао палац, па ја сам господин човек, мајку вам хохштаплерску, ја сам још као беба сисао цуцлу коју су замакали у пастеризован шећер, ту, у мом родном крају, био сам позната беба храњена пастеризованим шећером, кућа је била пуна фотографија дебеле, напредне бебе коју су смишљено и научно спремали за велика дела, судбина и рођаци су ми се смешили, и шта ми би да тако грозно оманем, да не постанем доктор. Штета. штета за све оне јаднике и сиромаше, бедне људе који годинама узалудно очекују моја долазак у њихов дом суза, моју помоћ, излечење од мене. И сад, значи, кад ми је срце дефинитивно пропало, треба тобом да се женим. Мала си ти, голубице, да оваквог дасу ставиш на тај лепак, кад сам ја био љубавник ти си квасила пелене, у приличној мери обилно, а ја сам и онда био стар, али неодољив, за мном су жене и даље луделе, масовно су губиле разум, јер сам био синоним полне моћи, и опет ћу бити... Мислиш, ако сам привремено пропао, да се више нећу извући из новчаних неприлика. Дозволила си да ти просту, сељачку душу Александар опчини. Ах, ви, провинцијалци, ви глупаци, мислите да вас ми овде чекамо раширених руку да нас спасете наших учмалости, наших заблуда. А истина је да смо ми деца великог града, а да сте ви деца... малих градова. Александар је знао, а ја сам... суштаство хуманости и добротине. Али, то није довољан разлог да се оженим тобом, мада, ако ме лепо замолиш... Емилија, ако ме заиста лепо замолиш... можда ћу одједном о томе размислити; али, немаш права на такав поступак са једним старцем. Зар ти није жао? Душа ми вене од чежње, а ти се понашаш према мени чудовишно. Зар сам ја такав поступак заслужио?

(Почиње да урла)

Хоћеш да се удаш, да имаш фирму, да ти ја обезбедим љубавно легло за твоје бестидне баханалије, развратнице!

ЕМИЛИЈА: Оставите ме, гаде!

МИЛИВОЈЕ: Зар ја – гад?! Ја, с најплеменитијим намерама. Због тебе, због нашег заједничког детета, нудим ти брак, али, не... ипак ћу размислити. После свега, мораћу добро да размислим. Зар је могуће да се свет толико покварио, а да ја то нисам приметио?

(Хвања се за срце)

Разговараћу са твојим оцем. Све ћу му објаснити.

ЕМИЛИЈА: Он тако пати због маме. Немојте, молим вас, мама је тешко болесна.

МИЛИВОЈЕ: Онда...
(Пауза)
Шта си одлучила?

Долази Панџа.

ПАНТА: *(Тешко дише, са најором вуче ноге, чини се веома узбуђен. Прилази право Емилији)*
Зашто идиоти верују да је лаж све оно што је за њих немогуће? Ако кажем да мој стомак гвожђе вари, цемент и стакло... шта ту има чудно?
(Пауза)
Зар не може то свако други да каже?
(Врисне заценивши се од смеха. Иде шејаво у круж, зашћим се нагло уозбиљи)

ЕМИЛИЈА: Како је ноћ топла. Хтела бих напоље, али не смем од пса.

ПАНТА: Треба се шетати, Емилија, сине, треба мислити, треба умети размишљати. Како бисмо иначе добили све те велике мислиоце?

МИЛИВОЈЕ: Само, ја без мантила ником не бих световао.

ПАНТА: Зашто?

МИЛИВОЈЕ: Зачас дуне олуја. Док се освестиш, а оно дрхтаво стојиш на ћошку и киснеш без мантила. Једном сам, тако, прошле године наукао страховиту кијавицу.

ПАНТА: Извините, а што баш на ћошку?

МИЛИВОЈЕ: *(Збуњено)*
Па, на пример, ћошак има својих дражи.

ПАНТА: Дозволите да разговарамо. Рекли сте, страховита кијавица... не, не, ја хоћу да ту ствар разјаснимо. А ја вас питам, у вашем интересу, шта је са кондицијом? Поред мишљења, на пример, шта још недостаје савременом човеку? Кондиција и мишићи. Ево, пипните ви сад овај мишић овде. Не бојте се, слободно задовољите своју радозналост. Ви сад са страхом прилазите јер не знате шта све може да вас снађе од овог мишића. Шта кажете за кондицију? Ви, опет, можда мислите: па шта? Шта са свим овим? И појма немате шта вас то сад очекује. Али, зато зна он. Сваки мој мали мишић има свој велики мозгић. На пример, добро пазите сад ово.

И док га Миливоје ојрезно њија за мишић, Панија га њако одалами њо стомаку да овај њосрне од кашља и изгубљеног даха. Емилија се срећно смејући, њрудећи се да сакрије своје изненадно расјоложење.

- ПАНТА: (Подигне ногу)
А сад пробајте овај мишић!
- МИЛИВОЈЕ: Сувише сам стар за ваше клоновске трикове.
- ПАНТА: Стари јарац сте ви, муче вас жене, хајте, признајте, моја сестра још увек вене за вама... ха... ха... ха... али, од стопала... сасушена бабускера... од стопала... ха... ха... ха...
- МИЛИВОЈЕ: Како се усуђује? Ја имам слабо срце.
- ПАНТА: Глупа је она. Ја сам, на пример, као што сви знате, решио да више не пијем. Она и даље крије ракију од мене. А то ме вређа. Не поверење, више недостатак логичног смисла за мисао. Имате ли центар за континуирано примање података у мозгу?
- МИЛИВОЈЕ: Наравно.
- ПАНТА: Е, видите. Ракију, значи, треба крити неком другом приликом, а не данас, на двоструки празник и кад сам ја доживотно оставио... алкохол, је ли? А што ја крваво увежбавам свој програм за њен рођендан... баш вас брига.
- ЕМИЛИЈА: Не могу да дишем. Боле ме груди. Хајдемо напоље. Хоћеш ли? Хајдемо одавде.
- ПАНТА: Емилија, сине, ако си видела где та стара вештица крије моје ствари... ако имаш неку претпоставку о томе... Ти знаш, ја сам обећао, и ту више повлачења нема, ту битку морамо добити, али ја морам знати. Ја морам поред праве флаше ракије своју праву вољу да проверим, а не да ми они подмећу њихову... вољу, је ли?
- ЕМИЛИЈА: Ти си обећао да више нећеш пити.
- ПАНТА: Сећаш се како си се поносила својим изузетним татом, како сам гутао динар. Твоја јадна мама ми је често пребацивала због тога. Мораш, каже, да имаш киселину, кад гуташ свашта. Ја сам јој нежно објашњавао да је ствар проста и да више лежи у техници. Отвориш уста, угураш динар унутра, али тако да сви виде, подметнеш језик, он га преузме и предаје даље. На надлежност других органа.

- МИЛИВОЈЕ: Као јавни телефон.
- ПАНТА: Али, без везе. Мислим, нема везе... Не успоставља се природно веза... Јадна моја Софија. Сад, кад више не пијем, предузео сам кораке, мада су ми рекли да она има тамо све услове, и да је боље да не просуђујемо, јер спаса јој ионако нема. То је трагично. Поготову, кад не могу да пронађем своју ствар, ствар која ми треба, без које не могу. Не разумем зашто ми се баца понижење у очи кад ћутим. Зашто се намерно крије алкохол од мене кад се зна да не пијем, да ми је жена болесна, и да сам дефинитивно оставио... погледај како ми само руке дрхте од понижења, а твоја тетка... Извините ви сад! Ја знам за ваша нежна осећања која гајите према мојој сестри, али зар не осећате, човече, да је то неморално. Па она има мужа.
- МИЛИВОЈЕ: То је клевета, господине, ја волим другу жену.
- ПАНТА: Па шта? Сви ми волимо другу жену, неваљалче.
- МИЛИВОЈЕ: Има ли начина да се допре до истине? Дође ми да узвикнем са горчином у својој устрепталој души, господине. Нећу говорити о томе каква ме сјајна будућност очекује, ја знам да сам још само студент, али, колико је великих људи почело у мојим годинама. Тачно. Многи су већ и завршили, али зар није боље бити на почетку него на крају, судбински гледано. Истина, ја имам једну ману, неожењен сам, иако имам велику кћер, ја сам озбиљан човек, хтео бих да се посветим медицини, хтео бих да завршим, да будем доктор, можда вас моје године мало брину, моја кондиција, истина, није ваше природе, али опростићете, ја се бавим науком. А, не, не... допустите, ви сте млађи човек и не знате за страст која се зове љубав према жени... Науци... Пријатељу, још ако та жена носи његово дете, у шта се с правом може сумњати, шта му друго преостаје него да се жени. Али, ја знам... да пријатељство не почива на речима и заиста хоћу да вас уверим.
(Одлази до комодe, ошкључава је и ошуда узима флашу са ракијом)
Ево ваше ствари, мој драги пријатељу!
- ПАНТА: (Веома је узбуђен)
О, дођите да вас загрлим, честити, одани господине докторе. А, не, ви сте за мене доктор. Он је за мене

доктор, чујеш ли, Емилија. Што се мене тиче, господине, ви сте дипломирали. Какав човек, каква кондиција, каква морална снага, Емилија, сине, оваквог ми зета дај!

Окренућ леђима улази Пљакидон вукући машину за собом.

ПЉАКИДОН: Пет година рада сам уложио у њу и још увек је усавршававам. Ево, ова полуга... О, ујко... још ниси пијан? Пази, будало! Не додируј то. Да нисте ово пипнули. Има преко двадесет и седам операција. Ево, овде се река подухвата па се гура напред, и хидроцентралне много боље раде. Ево, ова скала, видиш. Хиљаду пута јаче тече свака река. А и бродови. Сваки брод плови хиљаду пута брже. А, с ове стране, овде, чува сваку кућу. То сам касније додао, мада ми је то у почетку била главна замисао. Од ње је свака кућа потпуно сигурна. Чим је укључим, она реагује. На све што је нечисто.
(Следећу реченицу изговори са њуно свечаној њајноса)
Одмах ћемо видети ко је овде ђаво.

Укључује машину. Чује се реско и нејријајно: "Драм... драм... драм... Исирекидано изненадним и крајкојрајним, али веома бучним хркањем.

ПЉАКИДОН: Реку овде немамо, али ђаво мора бити ту негде.
(Ослушкује)
Хм... хм... шта је сад то? Невероватно... Невероватно... Ја као да кажем: "Овде неког има", а она мени: "Ђаво си сам, па неће газду да ода..." ха... ха... ха...

ЕМИЛИЈА: Мила мајко, он је још увек ту. Убићу се, он је све чуо... Зашто се и претвара да спава...
(Горко зајеца)
Али, ја нисам крива. Нисам крива.
(Исирчи најоље)

МИЛИВОЈЕ: *(Уљашено)*
Ко? Шта? Ко је он? Па овде нема никога!

ПЉАКИДОН: *(Бесно)*
Моја машина не лаже. Овде неког има.

ПАНТА: Али, шта сам рекао, шта сам ја погрешно? Емилија, сине, зар сам опет нешто рекао? А ти би требало да знаш да твој ујка више не пије. Сад морам да идем. Кад год једем много материјала увек ме боли стомак. А можда и мене она вештица, Магдалијена, трује, као свога мужа, мог оца..
(Оде носећи обема рукама боцу ракије)

- ПЉАКИДОН: Зле силе су зацариле нама Србима и света дужност ове машине, господине, је да очисти наш народ од вештица и да га извуче од вековне индустријске заосталости. Зар ти никада ниси видео ђавола?
- МИЛИВОЈЕ: *(Окреће се ојрезно)*
Богами, ја њега нисам, али не би било никакво чудо, шефе, да је видео он мене. Ја сам човек прогоњен. Куд год макнем, уходе ме. Крију се... Нико ме не схвата... О Адријанином псу да и не говорим. Јутрос је појео сапун, по сву ноћ завија, а ваш поштовани господин тата је тешко болестан. Плашим се најгорег.
- ПЉАКИДОН: Добро, хуљо. Ја истина имам јаке живце, али, није лепо да ме нервираш, кад знаш да се изврсно контролишем.
- МИЛИВОЈЕ: Ја се, шефе, уздам у логику и здрав разум ваше госпође маме.
- ПЉАКИДОН: Мама. Мама мене не разуме.
- МИЛИВОЈЕ: Она је добра жена.
- ПЉАКИДОН: Она је дама, видиш, ти то никада нећеш успети да схватиш. Него, знаш шта?
- МИЛИВОЈЕ: Шта?
- ПЉАКИДОН: Ја њој ипак ништа не смем да кажем.
- МИЛИВОЈЕ: Зашто шефе?
- ПЉАКИДОН: Пребиће ме ако кажем да сам заљубљен. Александар може. Да. Он све може. Да, слушај, хуљо.
- МИЛИВОЈЕ: Господине Пљакидоне, ако смем тако да кажем, сине мој, зете мој будући, не зовите ме тако. Незгодно је, свог, такорећи тату, називати хуљом.
- ПЉАКИДОН: Добро, хуљо, не прекидај ме више. Где сам оно стао? Да. Слушај, хуљо. Она га очекује. Хоће њега да жени, а не мене. Тај налицкани љубимац, тај врли музикант, одувек је знао са женама. Да. Слушај, хуљо. Адријану му нећемо дати. Нас двојица. Ти, њен отац и ја... Ја... ако се икад буде вратио кући, биће боље да га добро сакрију. Иначе, знаш ли шта ћу ја тог часа да учиним?! Знаш ли? Једноставно му нећу пружити руку. И то ће бити све. И још нешто. О, још нешто. Одсећи ћу му главу као што је мој отац одсекао мом стрицу Луки.

- МИЛИВОЈЕ: Зар то није био несрећан случај?
- ПЉАКИДОН: Можда је и био, али глава је била Лукина, а тело никад нису нашли.
(У њом часу снажно је осветљено само његово лице са њенајвишим изразом)
Господине ! Ја волим вашу кћер.
- МИЛИВОЈЕ: Она вас обожава, сине.
- ПЉАКИДОН: За храну нека не брине. За кревет, такође. Мој је довољно... Процветаће она мени. Истина, мало је мршава... Али, угојићу ја њу... Развиће се она мени... Као... пупољак на срцу.
(Ова фраза му се допадне)
Као... крвави пупољак... на... крвавом срцу. Судбина ми је наклоњена, хуљо, овај тата. Одушевљен сам, хуљо, тата, овај... са женама никад нисам био, али за њом сам луд. Напросто полудео. Иако знам да је вештица.
- МИЛИВОЈЕ: Полако, сине, она је анђео.
(Зачује се хркање, али само за њренушак. Миливоје се њоново узнемири)
- ПЉАКИДОН: *(Бесно њовиче)*
А шта ће, онда, црни ђаволи у кући?
- МИЛИВОЈЕ: Зар сам вас ја икад лагао, господине Пљако? Адријана ће се удати само за вас и ту јој спаса нема.
- ПЉАКИДОН: *(Несиђуран је, боји се њреваре)*
Видео сам их, тата, овај хуљо! Хоћеш да ме превариш. Овде се нешто шушка. Шта се шушка, шта се шушка?
- МИЛИВОЈЕ: Шта се шушка, шефе?
- ПЉАКИДОН: *(Промукло)*
У црним мантијама... преплавили су нашу кућу... ваздух троше... не може да се дише...
- Чују се два снажна озвучена њешка дусања, као кад неко уздахне за време њешког сна.*
- МИЛИВОЈЕ: *(На њрстима се ојрезно њримиче великој фошели у уљлу)*
Ако ту машину искључите... бар на пола сата... увече... док уграбим да... ах, тако дакле, ђубре!
- ПЉАКИДОН: Шта?

Али Миливоје скочи на нешићо иза фојтеље. Ошћуда се чује рвање и ѿлач.

- ЗОКАН: Мој чир! Мој чир! Јао!
- МИЛИВОЈЕ: Шпијунираш, ђубре!
(Извуче буновноџ Зокана за уво)
- ЗОКАН: (Савио се од бола)
То су попови. Баба их је позвала да се освете кућу, ал их... с друге стране нису пустили, иако, каже мама, тамјан благословено мирише... јер деца се... сасвим неоправдано...
(Сћење од бола)
Плаше...
(Сћење)
... болова ...
- МИЛИВОЈЕ: Попова...
- ПЉАКИДОН: Ипак је тачно, значи, оно што се шушка. Овде се не спрема само мамин рођендан. Тата! Жалићу се тати. Не теби, хуљо. Свом рођеном тати. Пробудићу га... Жалићу се... Овде се спрема венчање.
(Почиње да рида)
Али не моје. Ниткови! Александар је на путу, значи. Ах, мама! А ја ти спремио изненађење. Толике операције.
- ЗОКАН: (Поново ѿлаче са клоновском ѓримасом бола)
А зар ја желим да се женим? Дајте је њему кад је хоће.
- МИЛИВОЈЕ: Каква женидба, мамлазе! Зар не знаш да ти је она тетка.
- ПЉАКИДОН: Тетка! Јеретици! Шта је за вас светиња?
- МИЛИВОЈЕ: Шпијунираш копиле! Од кад си тамо? Шта си чуо?
- ЗОКАН: Мачку сам сањао, а то значи да ће ми прснути чир, ако ме не пустите. А мама каже да је чир још сасвим зелен и да се тако свежа ствар не сме проваљивати, и да се мени крв тешко зауставља.
- МИЛИВОЈЕ: Правиш се блесав?
- ЗОКАН: А онда ће доћи велика, дебела маца... зелене боје, са оваквом парчекањом цигерице у зубима...
- МИЛИВОЈЕ: (Ућлашено)
Овај је луд!
- ЗОКАН: Зашто мене да бијете? Мени се ионако не жени.

Долази Магдалијена ѓурајући ѿред собом орѿоједска колица са Дадом у њима која још увек сјава.

МАГДАЛИЈЕНА: А кад мала девојчица отвори своје окице, имаће шта и да види. Колач слађи од меда и лепши од печеног ћурана. А вечерица, као за Александра. Све саме ћуфте у сосу... ћуфте у сосу... ћуфте у сосу...

ПЉАКИДОН: Мама, дајте Александру ћуфте у сосу и печеног ћурана, али ја морам да се женим.

МАГДАЛИЈЕНА: *(Ошѿро ѓа ѿресече)*
Пет! Спава...

ПЉАКИДОН: Али, зашто, баба? Време ми је.

МАГДАЛИЈЕНА: *(Гура ѓа)*
Не сме да озебе. Ћебе зачас склизне, а данас не сме бити болесна, не сме чак ни да се прехлади. Александар долази, а руке јој се мрзну.
(Трља јој руке и хукће у њих. Дада ајсолујно не реађује)
Подмукла врућина. Утоплавај, утоплавај, а опет јој је зима.

МИЛИВОЈЕ: То је само зато што се суши.
(Адријана излеђи на балкон)

АДРИЈАНА: До ћавола, матора, прљава вештице, хоћеш ли да почнем да врштим, или да ти главу разбијем!

ПЉАКИДОН: *(Озарено)*
Звездана! Удај се за мене.

АДРИЈАНА: Бог те попишо, мазгове. Рекла сам ти да ме тако не зовеш.
(Оде)

ПЉАКИДОН: Шта? А гривна? Шта је са гривном?

МИЛИВОЈЕ: Љута је због Магдалијене, шефе. Вуци се горе, Магдалијена!

МАГДАЛИЈЕНА: Вучем се, вукле вам се кости на псећим пиревима, да бог да!
(Оде уз сѿејенице)

ПЉАКИДОН: Ех, тетка! Разбојници! Индуси! Убићу те због овога!
(Изађе очајан)

МИЛИВОЈЕ: Мене? Али... зашто мене, шефе... А... и ваш господин тата... Знате како је... Тумор на мозгу.

Одјури за њим, али се за ѿренуѿиак враѿи и ѿведе извесно време меркајући Зокана. Заѿим га одлучно шуѿне у сѿражњицу.

МИЛИВОЈЕ: Мангупе!

Заѿим оде.

Може се рећи да је Зокан остиао сам. Дада је сасвим најред, заваљена у своју сѿиолицу без знакова живоѿиа.

ЗОКАН: Вандали! Богу и чиру на мојој руци захвалите што сте тако јефтино прошли.

(Прегледава руку)

А да ми је чир прсо сад бисте већ били претворени у млевено месо, не, у прашину, у прах и пепео, бедне људске мизерије. Оженићу се, вама за инат, нико ме не може спречити, важно је да ме девојка воли, а то да је она мени тетка, само је ваша пакост и немоћ да ме спречите у мојој намери да постанем господар ове куће. Видећете сви ви ко сам ја, ако само још мало будем успео да се уздржавам, да вас не бијем, не газим, шутирам, да вас метлом не чистим, последњи људски изроде... Ха... ха... ха... Зар је могуће да неко мисли да ја без разлога петнаест година свакодневно једем шаргарепу у живом стању и пресне коњске шницле, да ја без разлога свакодневно вежбам склелкове, па већ сам дотерао до двеста четрнаест. Знате ли шта је то двеста четрнаест склекова, бедни бизамски пацови. Која сте ви глупа људска сорта да смете тако да ме увредите и понизите, да смете тако да ми замерите. Првом приликом ћете бити прегажени, можда кроз пола сата, не, кроз петнаест минута, не, одмах, зашто не одмах, шта чекам, разгневили сте ме, па ја не припадам вашој силеѿијској сорти, ја сам нежан дух и знам шта је лепота, крв вам тиранску, сад сами плаћајте, нико вам није крив, заслужили сте судбину да вас прегазим, пробуразим и црева вам проспем да њима нахраним велике, дебеле, зелене мачке... Мој чир сте хтели да провалите, а ја ту руку чувам, не смем да се почешем њом, кад ме засврби муку мучим, и за час заборавим ко сам и шта сам и одмах хоћу да се бијем и убијам, јер не волим кад сврби а не може да се чеше, чир вам кржави, сами своје чиреве дирајте, а мој оставите на миру, да не постанем гадан и непријатан. Јер ја то могу, ја то могу, ја то могу...

Он заједнујих мишића, крућним и одлучним али сћорим корацама, исћуњен неком унућрашњом свећлошћу, креће ка седини сцене. Његов ѓнев је резулћай дубокој заноса. Све ћо време, исћрва ћихо, а касније све бучније и ћласније чују се звуци Пљакидонове машине. Свећлосћ иреузима несћварно црвену боју. Зокан ћосћейено скида са себе ћорње делове одеће и одлази до великој оћледала где изводи чћиав рејерћоар надимања и исћумћавања мишића. Заћим се наћло окреће, уз један дубок, ћрлени крик са осећањем ћосћодарсћива и моћи. Гћико и снажно као живоћиња, а досћојансћивено ћоући свећћеника, сћорим и најейћим корацама враћа се на средину сцене и сћаје иред машину.

ЗОКАН: Овако кољем... Овако црева просипам... Овако вас мељем и претварам у шницле за моје велике... дебеле... зелене мачке...

Његова борба са машином, чћи су звуци све јачи и све несћварнији, усћорена је са елеменћима најбрже моћуће осћвареним, најейћа и узбудљива. Његови борбени крици су више унућарње дубоко режање, али веома инћезивно. Најейћ је, да му свака ћейћива ћукне, вене му се ировиде а из ћела лићћи зној. Он ћодићне ћлаву увис. Емилија нечујно уће у салон. Али он, још увек оћијен "ћохойом", не види је. И док урла ћобеднички крик, доћле му се она ћолако ирикрада за лећима. И само шћо је завршио са својом сеансом моћи, она му хћиро и нежно сћавља руке на очи. Он се укочи од сћраха и сасвим сћласне.

ЕМИЛИЈА: (Измењеним ћласом)
А сад?
(Љућко)
Шта сад, блесави медведе?

ЗОКАН: (Дрхћаво)
Сад? Шта сад?
(Свали се на ћод онесвећћен)

ЕМИЛИЈА: Ах, Зокане, не шали се са мном. Знаш да се бојим. А кад овако изврнеш очи, просто ме на смрт препаднеш.
(Занесено)
Кад ја умрем, теби ће онда бити жао, кад ме будеш видео у ковчегу са цветом у коси. И кад ме буду носили... носили... носили... Хоћеш ли ти бити у пратњи кад ме буду носили на раменима, изнад својих глава? Господе боже, ћему је стварно мука, он је у дубокој несвестици. Треба позвати лекара. А кад бих? Не, не. То сигурно не. Могао би неко да уће и да види, и од стида бих одузела себи живот.
(Саћиње се да ћа ћољуби, али се заусћави)

А стид? А стид? Можда би ми то био једини драги тренутак у животу. Ах, па ја сам луда! Он се налази у дубокој несвестици, можда коми, а ја, уместо да одмах, да хитно зовем лекара, седим овде и будалим се.

(Расилаче се, не окренувши се)

Сигурно је све чуо и дубоко ме презире. Каква сам ја чудовишна наказа!

Чују се два различита, тежка дисања, као кад неко уздахне за време тежког сна. Паралелно са тежењем светлости на сцени осветљава се просценијум са Дадом на њему. Њено лице је нејокејно и жуто као у мртваца. Цела сцена је у мраку, сем неког лица. И поред свих физичких знакова смрти, ускоро сазнајемо да је само сан у тежењу, јер са свих страна сцене зајрејери озвучен њен дрхтави, сипрачки глас.

ДАДА:

Певаћемо песмицу, мајчице, рецитовачемо... Разгаћила се господа, па прдцкају. Какав је то начин? Александар је имао диван глас. Отишао а није се ни јавио, говнарац. Мамино чедо. Око мамино. Отерали су те, а био си тако талентован. Певао је боље од осталих. Мислила сам да ће ми кућа бити пуна твоје надарене деце; да ће ме њихова песма грејати на самрти.

(Пева скалу)

До... до... до... ре... ми... Ах, твоја луда песма, Александре, луда...

(Почињу сивољни знаци олује. Она вршићи сипрачки, изнемогло)

Хеј, сподобе! Сподобе! Хладно ми је, смрзавам се, ништарије. Где је Магдалијена? Не осећам ноге, Магдалијена, трљај ми колена. Хоћу крв да осетим. Крв! Боже... дуга... дуга ноћ, боже. Александре, злато, дођи да загрејеш срце мамино. Добра деца морају имати стила, неваљалче, зашто сам ти купила клавир. У Европи су деца племенитија и више поштују своје родитеље. Кад се спрема олуја, онда се затварају врата и прозори да у кућу не би ушао лопов или да болесна и непокретна мама не озебе на јакој промаји. Деца не стављају ружне маске на лице, Александре, не крију се иза фотеље и не плаше своје јадне маме. Хајде, буди добар и реци где си ставио чика Луку. Злато, зашто си то учинио и имаш храбрости да долазиш и то чиниш опет и опет. Проклето, мило копице, толико желим да те загрлим, али нећу, знам шта хоћеш. А, то није лепо. Велики си, не умеш да пазиш и гризеш. Хајде, бежи и

скини ту маску. Ружна је, видеће неко, па ћу после морати да слушам недоличне ствари о теби. Не диши тако, затвори уста, незахвално дериште, ветар ми просто крв леди, а твој дах је тако врео да ми мозак кључа. Хајде, бежи, бежи или ћу сад да се прекрстим... ха... ха... ха... ако ме будеш угризао ја ћу вриштати, то није у мојој моћи, ја морам да вриштим кад гризеш као животиња, остали ће се окупити, а кућа је пуна попова, кандила и крстионица... ха... ха... ха... Одувек сам се трудила да ти изградим смисао за европски хумор, мили. А ти се бојиш. Па зашто сам плаћала твоје скупе часове упркос свима, нисам жалила труда само да те извучем из ове примитивне средине, да те пошаљем у Европу. У реду, још овај пут пристајем, али ми само једно реци. Мислиш ли шта ће рећи рођаци на те твоје неподрезане нокте, на твоје велике зубе које упркос свему још увек ниси научио да сакријеш... Ох, па то боли... Ако тако наставиш, мораћу да вриштим... а не желим да те излажем опасности, али... морам... морам... па то... неиздрживо боли...

Свећлост, наравно, постојено ушрне. Али само на иренушак, јер сирашан крик из Дадиног грла, уз блесак муње која зајара по салону, блишаво јарко осветли широм отворене унезверене Дадине очи са маском вампира и његовим искеженим зубима на њеном врати. После ове блиц – сцене, све ушоне у мрак.

ЗАВЕСА

 II ЧИН

Празна сцена. У дубини блесне свећлост и раскошно освейли визију прелејоџ коврцавоџ анђелчића са прозрачним крилима на леђима. Њеџово крейање ка просценијуму праиши божанска музика. Кад сйуиуи у салон, све сйвари у њему обасја ваира Св. Елма. На друџој сйрани, ойрезно ирикрандање Нане подсећа на релиџиозну еџзалиацију. Чим сйиџне до анђела, који је је не иримейши, наџло исйружи руку и ичейа џа за уво.

НАНА: Јеси ли чуо како завија? Јеси ли видео како је алка на ланцу излизана? Оштре очњаке и пену на њушци!

АНБЕО: Ја знам да то није пас.

НАНА: Није пас, него је сам џаво.

АНБЕО: Није џаво. Него је вук. Ја сам видео џавола.

НАНА: Где си видео џавола, неваљалче?

АНБЕО: У подруму. Има густу браду и рогове.

Иза једних од врайа на балкону џруне Панџа, са џајдама о врайу. Тоџ часа свећлост сцене йосйаје уобичајена и види се да анђео није нико друџи до дечачић Звонко йреобучен у смешан и йрилично ойрцан косйим.

ПАНТА: Удариће баба њима лакат, море! Зајаукаће до неба, кад чују прави тестамент.

Снажно и дуџо засвира у џајде “Ој Мораво”. Кроз исйа врайа улази Ђора, иџра и йева.

ЂОРА: “Ој Мораво, ој Мораво,
Моје село равно...”

НАНА: *(Заврће Звонку уво)*
Мали глупани! Колико пута морам да поновим да данас више нема џавола. Они су постојали у мрачној прошлости, али то за Србе ни онда није важно, јер Срби, хвала богу, никад нису искрено веровали ни у бога, а камоли у џавола.

ЂОРА: *(Пева)*
“Ој, ења, ења, ења,
Од три бук’е два вретења...”

Кроз исйа врайа у йарйеру улазе йой Машан и џакон Миџар.

МАШАН: Свет се поправља. Ни Срби нису више тако зли. Завист, злоба и пакост уступају место светој слави божијој.

НАНА: *(Хистерично се закикоће)*
Оче Машане, имате тако занимљиву браду. Али, кад ви, с опроштењем, извалите, јетра ми од смеха пуца!

Звонко улучи њрилику да клисне.

МАШАН: *(Увређено)*
Немојте превртати очима, леба вам.

ПАНТА: Тата! Свет је тако леп, а ја сам несрећан. Свима је леп, сви су добри, само ја... Убићу се... Ал умрети нећу... ха... ха... ха...

НАНА: Ја збиља, ујко, више ништа не разумем. На ланцу вук, у подруму ђаво, децу нема ко колачима да нахрани...

БОРА: *(Заваји)*
А мене боли, мајко Србијо, стомак, па ипак певам...

ЈЕВРА: *(Уђе)*
Пантелејмоне, цукело. Какво је то дивљање, какав сте вашар направили?! Човек је болестан, то нема смисла. Ако неког боли стомак, то није разлог да другог боли глава. Пантелејмоне!

ПАНТА: *(Обрецне се)*
М'бо те Пантелејмон, знаш! Ја сам Панта, глупачо!

ЈЕВРА: Пантелејмоне! Ја сам шокирана. Разбићу ти њушку, стрвино вулгарна.

Улази Магдалијена са ујаљеном великом вошћаном свећом у рукама.

МАГДАЛИЈЕНА: *(Полако хода њреко салона и уњавао скандира)*
Свети Сава, српска слава... Свети Сава, српска слава...

БОРА: *(Зајева уз ѓајде)*
“Мили боже, чуда големога,
Кад се шћаше по земљи Србији,
По Србији земљи да преврне...”

ПАНТА: *(Пијано њоскакује за Магдалијеном)*
Опа – ѓипа, крмче! Опа – ѓипа, смрдибубо...

БОРА: “И да друга постане судија...”

ЈЕВРА: *(Крсѓи се)*
Богородице, мајко пресвета, света владичице, помози нам.

У салон уђе Емилија, носећи ѓиацину са колачима.

ЕМИЛИЈА: Дада шаље. Да пробате њену рум торту.

МАГДАЛИЈЕНА: *(Не обраћа пажњу ни на коџа. Уњкаво скандира)*
“Свети Сава... српска слава...”

Кад дође до враћа, Паниа јој ирејречи иуи.

ПАНТА: Вештице!

МАГДАЛИЈЕНА: *(Подигне свећу у намери да ѝа удари)*
Бежи!

ЕМИЛИЈА: Тата!

ПАНТА: Веру си променила. Сина си заборавила.

МАГДАЛИЈЕНА: *(Гневно)*
Расо проклета!
(Изађе)

ЕМИЛИЈА: Ти си опет пио.

ПАНТА: Како можеш?

ЕМИЛИЈА: *(Плачно)*
Ти си опет пио.

ПАНТА: А ти опет не верујеш, Емилија, сине. Ако сумњаш, отвори моју душу и завири унутра. Видећеш да ту нема ни капи алкохола, већ само туга и црно огорчење што ме је мама заборавила, жена ми умире, тату боли стомак, а сестра хоће да ме превари и да нас одавде избаци, иако сам ја равноправно учествовао. Питам се, може ли сва та сила, која је навалила на моју главу огроман јад, беду и несрећу, највећу на свету, издржати, а да не самеле у прах и пепео све моје принципе... узусе... и... морална начела?... Али, кад тебе видим, Емилија, сине, схватим да још није све пропало, да још ништа није изгубљено, да одлучујућа борба у мом животу тек предстоји, и да ту битку, Емилија, сине, морамо... добити, јел да? Све је лепо, све дивно, све красно, само једно ме боли, Емилија, сине. Кад ја једном обећам да пити више нећу, пити више, значи, нећу...
(Намигне Ђори)
Хајдемо, тата. Још ће овде помислити да смо, не дај боже, нешто и попили...

БОРА: *(Поверљиво)*
Имам једну бубу, Говноваља. Сигурно ме већ чека да пијемо чај. Имао сам ја још једну бубу, али се прошле године удавила у чају. А и овај много воли чај.

Њих двојица изађу.

ЕМИЛИЈА: *(Приђе њојовима и механички њонови)*
Дада шаље. Да пробате њену рум тарту.

МАШАН: *(Служећи се)*
Свет се поправља. Ни Срби нису више тако зли. Завист, злоба и пакост уступају место светој слави божијој.

МИТАР: *(Служи се)*
Срби се, богу хвала, све више враћају цркви и светим обичајима српским.
За то време Зокан се на прстима неприметно дошуњао до Емилијиних леђа.

ЗОКАН: *(Изненада викне)*
Стој, Емилија!

Њој испадне њацна на њод и разбије се.

ЕМИЛИЈА: Луд си, блесави медведе! Луд! Пази шта радиш! Ако Адријана види опет ћу ја бити крива.
(Скуйља крхојине)

ЗОКАН: *(Разочарано)*
Што се љутиш, Емилија? Нећеш да се играш; Љутиш се. Који ти је ђаво?

МАШАН: *(Једе)*
Ја, на пример, ђавола никад нисам видео. То признајем, али знам за случај једног вампира. Цело вече ме је наводио на воду. Крстим се ја, али не вреди. Молим ја, али не вреди. У глави песак уместо мозга, ни једне речи не могу да се сетим. Видим лепо: од воде не могу да се одлепим и све ме нешто чупа за бркове и гура у њу. Већ је у води до грла, вуче ме нешто за нос и тура главу под воду. У последњем тренутку се сетим да одоздо прогргљим: “Јебем те под лево колено!”.

У њом ѡренујку, Пљакидонова машина као да ѡолуди. Поче јако да луйа и сви скоче уйлашено.

МИТАР: Шта је то?!

Уђе Пљакидон.

ПЉАКИДОН: То је Антиђаво! Поклон за маму.
(Покрене неку њолуџу и машина се умири) Двдесет и седам операција. Ако се неправилно чачка, може да се страда.

НАНА: Бато! Ти си геније!

ПЉАКИДОН: (Увређено се њовуче у сенку)
Не, Александар је геније, а ја сам обична будала.

Уђе Адријана и усїреми се њраво на Зокана.

АДРИЈАНА: Ко је разбио мој чајник?

ЗОКАН: (Промуца)
Какав чајник?

ЕМИЛИЈА: Шта јој је сад опет скривио?

АДРИЈАНА: Разбио је... чајник.

ЗОКАН: (Смрїно уїлашен)
Боли ме рука. Рука ме опасно боли. Н... н... Нисам ја... богами...

АДРИЈАНА: Мој деда је, педеру!

ЕМИЛИЈА: (С ѓађењем)
Како дозвољавате?
(Журно њође најоље)

ЗОКАН: Имам гадан чир.

ЈЕВРА: То су њихове ствари, драга моја. А Пантелејмону би било боље да припази на своје понашање.

ЗОКАН: Н... нисам ја, мама. Богами. Емилија!

Али, Емилија изађе и он осїаде без и њоследње моралне њоїїоре.

ЗОКАН: Емилија је.

ЈЕВРА: Да му неко њушку не би разбио!

АДРИЈАНА: Шта, ниси? Ниси хомосексуалац?

ЗОКАН: Овај... како то мислиш... мислите... то јест... Адријана... Не, него знате шта, маче... Па не може то тако. Мама! Ја сам сад њен вереник и... Охо... ако ви мислите тако... овај, тетка... Адријана... Бо... боље да ме не ѓутиш, знаш. Ја... неке ствари... Могу ја и да... Жа... жалићу се баби!

- АДРИЈАНА: Па, Зокане, срце тетино, зашто одједном тако строго са мном? Ако ти, као и сваки други мушкарац, мислиш да ме превариш и ожениш се са мном да би ме после кињо и злостављао, онда сам ја дефинитивно изгубљена. Па зар си ти тако свиреп човек? Ко би рекао за тебе, на први поглед изгледаш нежно, женскасто, нарочито твоји покрети, готово као нека слатка, мала женица, доводиш ме у искушење да пожалим што нисам мушко, па шта да радимо нас две саме у овој пустој кући, за време пустих и дугих зимских ноћи... Ах, да... причаћемо... сатима и ноћима... о људској покварености... О томе ко има најдужи нос и најшире дупе у фамилији... а преко дана ти ћеш кувати, ваљда те је мамица нечему научила, сем да једеш шаргарепу у живом и мртвом стању и коњске шницле... само ми прво реци зашто си разбио чајник?
- ЗОКАН: Н... н... нисам разбио... пепелјару.
- АДРИЈАНА: *(Врисне)*
Чајник!
- ПЉАКИДОН: *(Из уља)*
Ја сам разбио чајник.
- АДРИЈАНА: Шта? Ко је то?
- ЛЕВРА: *(Забринуто)*
Зокане, сине, ти си разбио чајник. Зашто се он меша?
- ПЉАКИДОН: *(Изађе из сенке)*
Не! Ја, лично. Разбио сам чајник. И то намерно. И то неком за инат. И захвали богу што сам живчан човек, а разбио бих све што ми под руку дође. И навио бих машину да експлодира, да сви одлетите бестрага. Ето, тако. За инат. Једној вештици.
- АДРИЈАНА: Ако ме не пустиш на миру, опет ћу ти разбити главу.
- ПЉАКИДОН: Зашто се не удаш за мене, Звездане? Сад си вештица, али кад дођеш у моје руке, истераћу ђавола из тебе.
- АДРИЈАНА: *(Привије се уз Зокана)*
Ово је мој вереник.
- ПЉАКИДОН: Александар је твој вереник. Онај што је одсекао главу мом стрицу Луки, а оца послао да робија уместо њега.

*Гужва њред врајцима. Оцварају се врајца и њојављује се Дада у ордњо-
цедским колцима.*

МИЛИВОЈЕ: *(Иза врајца је, болно сцнење)*
Умрећу, Дадо!

АДРИЈАНА: Шта се десило?

МИЛИВОЈЕ: *(На врајцима)*
Готов сам, богами. Страховито сам готов.

Сви се узмувају и њомажу Миливоју да уђе у салон.

НАНА: Треба му пустити крв.

МИЛИВОЈЕ: *(Покушава да се оцрзне)*
Крв! Јао! Шта крв!? Оставите ме! Дадо! Зови лекара. Не дај да ми ова пушта крв.

НАНА: *(Грубо)*
Буди миран!

ДАДА: Мање пијте, децо. Мање пијте. Забављајте се, једите колаче, сад ће Емилија да донесе и пуслице...
(Зева)
Пуслице су дивне, децо, од чистог умућеног беланца, шећера, млека...
(Зева)
... до крајности успела. А, онда, на ред долази торта...
(Зева)
... до крајности...

НАНА: *(Грубо)*
Буди миран!

ДАДА: *(Зева)*
Само... без алкохола. Нисам дозволила да се ставља вино у...
(Зева)
... у... па... такорећи, Турака смо се тек ослободили, па...
(Зева)
... једанпут Немаца... па други пут Немаца... па... трећи пут...

ЗОКАН: Немаца...

ДАДА: Бавола! Бавола смо се трећи пут ослободили, а то је можда и најважније за ову јадну и напаћену земљу у којој је алкохолизам право зло.

- МИЛИВОЈЕ: Био сам трезан.
- ДАДА: А зашто те је пас напао? Зашто, Миливоје? Зато што је пас чиста животиња, Миливоје, и не подноси да му неко дува алкохолна испарења у њушку.
- АДРИЈАНА: Па није те појео, папа, како видим.
- МИЛИВОЈЕ: Што бих ја псу дувао у њушку?
- МАШАН: Мене, на пример, пас никад није напао, али знам за случај мога комшије Ђуре... Ђура се звао...
- ЗОКАН: Баба!
- ДАДА: *(Већ је задремала. Тргне се уилашено)*
Шта је, злато?
- ЗОКАН: Ја се као коњ најео шљива.
- ДАДА: Само...
(Зева)
... шљиве се морају добро опрати. Јеси ли их добро опрао?
- ЗОКАН: *(Збуњено)*
... Па...
- МАШАН: Е, тај пас је тог мог комшију Ђуру лепо растргао, гурнуо у једну јаму и затрпао сувим лишћем. До пролећа нису знали где се Ђура део.
- МИТАР: *(Уњкаво)*
И све пропада, све се распада, само тај плитко закопани леш остаје нетакнут. Да тако кажем, нов, онако раскомадан и унакажен, у свој својој лепоти распадања.
- ПЉАКИДОН: *(Дискрејтно)*
Мање лочи, стоко.
- МАШАН: *(Увређено)*
С допуштењем, стока нисам, а алкохол нам је већ у крви, такорећи.
(Поверљиво се нагиње Дади која је ојегн задремала)
Ако треба чатење, наисход души...
- МИЛИВОЈЕ: *(Панично покушава да усјане, али га Нана чврсто држи)*
Ма, шта чатење? Ма, шта попови?! Лекара! Зовите лекара!

- ДАДА: *(Изненада озарено усџане и с муком уџуџи ка клавиру)*
Мили мој... Мили мој... Хоће ли ме небо... Хоће ли ме небеска светлост обасјати? Хоће ли вечерас оживети најдивнијом музиком мајчинског срца.
(Зајеца и дуго ѓлаче)
- ЗОКАН: Баба!
- ДАДА: Молим, злато.
- ЗОКАН: Реците чика Миливоју да ме не вуче увек за уши. Кад год ме види, вуче за уши. Адријана ме вуче за косу, а чика Миливоје за уши. И шутира ме.
(Надне се над Миливоја, који ѓоново ѓреџушџен себи јадно јауче)
Са оваквим мишићима то више не морам да трпим.
- ДАДА: *(Несџрџљиво)*
Врло радо, злато. Имаш добре мишиће, заиста.
- ЗОКАН: Сваки дан вежбам по три сата и једем само коњске шницле.
- ЈЕВРА: *(Поносно)*
Шаргарепу је просто ѓуштио.
- МАШАН: Али, магарцу мог комшије Трајка... Трајко се звао... то није много помогло. Претоварио га дрвима, и угиуно је. Драги боже, иако га је сваки дан просто кљукао шаргарепом.
- ЈЕВРА: Е, видите, у томе је ствар. Претерао је у кљукању, значи.
- МАШАН: Драги боже, а уз то га је још и шумар ухватио.
- МИТАР: *(Груне у необуздан, ѓрохоџан смех)*
Одр'о га је к'о магарца, што се каже.
- МИЛИВОЈЕ: Мора да сам ударио главом. Страховито ме боли.
- ПЃАКИДОН: Не разумем, мама, зашто ми се овде намерно квари радост, не указује част и дужно поштовање. Ја то нисам заслужио. Ево, на пример, сад сам добро расположен. Дивота, мама, на сјајном смо путу, господо, а штап се подмукло подмеће у точкове мог расположења. И то баш онда кад сам доказао да сам геније. А могао сам да унапредим нацију, индустрију, привреду... Да нас подигнем на степен високо развијених индустријских цивилизација. А шта сад? Шта сад? Чија смо ми жртва? Шта је са нама? Мама? Где смо, сад? У рукама Бога или

ђавола? Сад је то све једно, јер машина је ионако прорадила и ускоро ће сви нечастиви бити стављени на длан наше велике будућности, да би били спљескани, претворени у крваву мрљу за само делић великог аплауза упућеног мом генију. А хтео сам да докажем свима вама ко сам ја. Мени ће плескати на улици, у позоришту, на стадиону... Приказиваће ме на телевизији, моје ће говоре преносити преко радија, моја дела ће закрити излоге свих књижара, а моје мисли ће се налазити на маргинама свега и биће утискиване у главе малих ђака, као врховног народног генија. А шта се сад дешава, мама? Шта? Било би потребно да се само сусретну један обичан ђаво и једна обична штангла, па да се цела наша будућност распе у парампарчад. Каква страшна судбина, мама. Не бих више могао добити чак ни Нобелову награду.

(Пође најоље)

Хајдемо и ми, драга.

(Затим засијане и нешто љућичио окрене се машини)

Шта је? Шта чекаш?

Машина неодлучно и климаво пође за њим, и њих двоје изађу са сцене.

МИЛИВОЈЕ: *(Подигне се занемео од чуда)*

Дадо! Ја сам луд! Ја сам полудео, Дадо!

МИТАР: *(Изненада зајева из баса)*

Господи помилуј, Господи помилуј, Господи помилуј...

МАШАН: *(Узбуђено шрчи до шрозора)*

Вићи, дер, Митре, јел свануло.

ЈЕВРА: Па то је сотона.

ЗОКАН: Није. Вуче га на танком концу. Голим оком се не види, али се кладим да је танак конач ту негде.

АДРИЈАНА: *(Развуче му оба две шаке пред носем)*

А, јел' видиш ти овај конач?

ЗОКАН: Видим. Ја видим сваки конач.

АДРИЈАНА: *(Прилепи му врућ шамар)*

Е, овај ниси видео, тужибабо!

Дада се шргне из дремежа.

МИТАР: *(Из баса пређе у високи шенор)*

Господи помилуј...

- ДАДА: Свети Сава је наш мученик и мој лични љубимац, децо. Открићу вам тајну.
- МАШАН: Виђи, дер, Митре, јел' свануло.
- ДАДА: Три пуна дана сам жртвовала да би се поклопиле моје две најмилије прославе. А, није ми жао, иако сам жена у доба кад три дана, јел' значе... ха. Али, побожне песме обожавам. Мада је Александар студирао класику, иако волим и Шопена, и Баха, и Бетовена, мени је срце прирасло за оно...

На балкону се ѿјави Ђора и одмах зајева дуго и ошћезнућо, држећи се за ограду и дрско шљећи у ѿрисућине.

- БОРА: “Ај, Милево да се сликујемо, Ђинђо Маре, ђинђо Саре, Ђинђури, минђури...еј!”
- ДАДА: *(Бесно)*
Тај мој невоспитани отац!
- БОРА: “Да шаљемо слику у Вранцуску, Ђинђо Маре, ђинђо Саре, ђинђури, минђури... ој!
(Као шћо се ѿјавио ѿако и несћане)”
- МИЛИВОЈЕ: То је немогуће, Дадо. Мора да ми се причинило. Машина се креће сама. Ја сам луд.
- ДАДА: Каква машина, Миливоје?
- МИЛИВОЈЕ: Како, каква? Па... Антиђаво!
- ДАДА: Шта?!
- МИЛИВОЈЕ: Не. Шта ми пада на памет?! Пас. Пас је крив. Убићу тог пса. Крви ми.
- АДРИЈАНА: *(Прећећи)*
Папа!
- МИЛИВОЈЕ: *(Плачно)*
Па то није обична машина, девојчице.
- ЗОКАН: Чика Панта је обећао да ће ми показати како гута динар. Ми смо већ разговарали о програму. Кад баба гаси свеће, ја ћу да изведем своју тачку, а он да гута паре. Његов желудац, каже, гвожђе вари.

Уће Емилија носећи ѿуслице на ѿацни.

- ЕМИЛИЈА: Чика Манојло ми је дао цвет, а ја сам га ставила у косу.
- ДАДА: Па то је бегонија.

- ЕМИЛИЈА: Помогла сам му да пређе до купатила.
- ДАДА: Зар он, заиста, не зна где је купатило?
- ЕМИЛИЈА: Ох, тетка! Он слабо или скоро ништа не види, али иначе сасвим добро и свеже изгледа.
- ДАДА: Кад сам ја дошла у ову кућу, плашиле су ме њене велике собе, много врата, ходници, а архитекта као да је пројектовао музеј степеништа. Тај мора да је био луд. Емилија, злато, ти си добра девојчица и не разумем зашто се стидиш. Хајде, признај, ако си нешто погрешила, данас ти нећу ништа. Ајде, дуни... дуни!
(*Емилија јој дува у лице*)
Наравно. Као пролећни дах јоргована. Па шта шта је то с тобом, злато? Да те није преварила нека свиња, злато, да ти се, можда, не врти у глави и повраћа. Немаш осећај гађења? Немаш? Хе... хе... хе... Још одавно сам хтела о томе с тобом да разговарам, али нисам знала како.
- ЕМИЛИЈА: (*Ућлашено*)
О чему то, мила тетка?
- ДАДА: Степеништа, само степеништа, а ја сам некако одмах остала без ногу... Проклете степенице, воде горе, доле, са стране, на таван, у шпајз, у подрум, у моју спаваћу собу се долазило степеницама... А, ја... са ногама све крућим и болеснијим... Што се ти, злато, не удаш за мога Пљакидона?
- ЕМИЛИЈА: (*Промуца*)
Шта?
- ДАДА: (*Еуфорично*)
Александра ћемо женити, Емилија, злато... Пљакидона ћемо женити... Два сина, две свадбе. Умрећу од изненадне среће, злато. Добро. Твој отац је копиле и њега је Магдалијена донела у брак кад сам ја имала већ десет година.
- НАНА: Болесник мора да буде добар и да слуша.
- МИЛИВОЈЕ: Нисам болесник, пусти ме.
- ДАДА: Пази како се понашаш пред Наном, заводниче. Она је часна сестра. Адријана, злато, имаш забавног оца. Прек-јуче ми се удварао, а јуче ме већ просио.
- МИЛИВОЈЕ: Дадо.

- ДАДА: Да. Твој отац Миливоје. Боже мој, какав је то шармер, децо, и у каквим сам се ја све мукама налазила док ме је просио... ха... ха... ха...
- МИЛИВОЈЕ: Она је луда.
- АДРИЈАНА: Умукни, папа!
- ДАДА: Ти се, ваљда, не љутиш што нисам могла, Миливоје, злато.
(Подсмешљиво) Морала сам свесно бити жртвована. Па онда од свете везе Адријане и Александра не би остало ништа. Како би она могла да буде вереница свог, тако-рећи, брата. Па, јеси ли ти луд? Зар да издам свога сина Александра?
- МИЛИВОЈЕ: Теби није добро Дадо.
- ДАДА: (Хладно)
Не привиђају се мени антиђаволи, Миливоје.
- МИЛИВОЈЕ: (Устјане узбуђено)
Ја сам видео. Машина иде сама. И сви су они такође видели. Само нико не сме да каже. Ја нисам луд.
- ДАДА: Ниси луд, али си глуп, Миливоје, злато. У ком веку ти живиш, за име бога. Видео машину да се креће? Па зар ти никад ниси видео машину која се сама креће? Па зашто би све машине морале да имају везе са нечактивим?
- МИЛИВОЈЕ: Али ја нисам био ни близу пса, нисам био пијан и пас ме није ни дотакао.
(Изађе уз Нанину помоћ)
- ДАДА: (Пауза)
Адријана, злато, је ли наш пас пелцован ове године?
- Пауза.
- ЈЕВРА: (Забринуто)
Тако си бледа, мајчице. Је ли ти добро?
- ДАДА: О, да... И те како... Ја сам срећна. Адријана, злато, не чини ли ти се да је та хаљина сувише изрезана? Александар је одувек имао строг укус. Где је та глупача Магдалијена? Отишла је да отвори капију... Шта ли ју је до сад задржало? Александар је већ морао да стигне. Децо! Зар вам се не чини да је неко пред вратима?
(Узмуча се)

Она трапава Магдалијена се сигурно збунила и не уме врата да отвори. Па... отворите... отворите... шта сад опет петљате, петљанци?

Али се враӣа сама о̄ӣворе и у салон ӯӣадне Панӣа, носећӣ љајде и њӣјано се кла̄ӣећи.

ПАНТА: *(Пева)*
 “Срећан ти рођендан, срећан ти рођендан, сестрице, стогодишња квочкице... коко... коко... дак! Кокодак! Ха... ха... ха... џентлмени, гуд најт. Ај слипинг.
(Ухваӣи се за с̄ӣомак и искриви од смеха)
 Ју... ху... ху... знате шта... ха... ха... ха...
(Не може да дође до речи од смеха)
 Језик ми никада није ишао од артикулације. Пази сад ово. Пази сад ово.
(Уозбиљи се)
 Фрфала – фофа! Ха... ха... ха...
(Виче)
 Е, е, е, е, је, е, е... Пали фењер, да сачуваш ђемер!
(Изађе. Одмах заӣим се враӣи, одӣкринувши враӣа)
 Одмах лево, кажете, а... ха... а... ха...
(С̄ӣази Емилију и њоново уђе)
 Емилија, сине, као икона си, сиротице...
(Плаче њӣјано)

ЕМИЛИЈА: *(Збуњено, њос̄ӣиђено)*
 Чика Манојло ми је дао цвет.

ПАНТА: Али, шта то вреди, чедо, кад ти поред богате тетке црева по читав дан крче од глади. А моја јадна Софија, умире тамо негде, у далекој провинцији.

ЕМИЛИЈА: Немој, тата! Молим те, немој опет. Рођендан је.
(Ухваӣи ља̄ њод руку и њоведе њӣоље)

ПАНТА: *(О̄ӣрѓне се и њође у круџ њеӣурајући. Пева)*
 “Тамо далеко, далеко од мора, умире љубав моја, и моја Софија”...
(Плаче)
 Јадна... јадна моја Софија... И питам се сад, господо падери... Господо падери, питам се сад је ли спас моје љубљене Софије збиља у рукама ове... луде бабе?

Иѓноран̄ӣско њонашање у односу на Панӣу је очиљедно. Дада дрема и чини се да не обраћа никакву њажњу њеѓовим увредама.

- АДРИЈАНА: *(Презриво)*
Куд си пошао, пијана будало? Знаш ли куд си пошао?
- ПАНТА: Да набавим венац белог лука и добро зашиљим глогов колац, вештице.
(Веома је уморан, изнемогао; следеће речи једва изговори, са ћиричним паузама)
А ви, вест не знате... господо падери. Пазите да не прогутате своје масне мантије кад изненада зачујете... музику, па крик, па крв на врату у уснама... ха... ха... ха...
(Прекрсти се и избечивиши очи, жласно промрља)
Анђели... с вама... господо... падери...
- Као прошипац падне и одмах закрче. Уђе Магдалијена и полако дође до Даде која се при последњим речима сасвим изменила, нешто зажарила.*
- МАГДАЛИЈЕНА: Мајстор је дошао и неће више да чека. Каже: “Нећу више да чекам”. А узеће паре и овако и онако.
- ДАДА: *(Која је, држећи се за своју ортоједску сиволицу, полако усмала, посивела у лицу, са муњама у очима, наједном врисне)*
То више нећу да трпим! Напоље ту пијану свињу! Како се усуђује Александра да узима у своја пијана, огавна уста!
(Загрдне се од беса)
Тамјана! Гушим се! Тамјана! Спасите ме овог пијаног чудовишта!
- ЈЕВРА: Њушку би му требало разбити. Панталејмоне, разбојниче, шта си урадио са нашом слатком мамicom?!
- ЕМИЛИЈА: Ах, боже, њој је зло. Њој је јако зло.
- АДРИЈАНА: Фрас је стрефио, не вичи.
- ЗОКАН: *(Панично)*
Умреће баба! Мама! Умреће баба! Готова је!
- ЈЕВРА: *(Егзалтирано пада на колена пред нејомичном Дадом и љуби јој руке)*
Мила мајчице, тако си била лепа, тако си диван глас имала. Сети се, мајчице. Људи, мушкарци, војници су масовно долазили у цркву, само да чују твоје изванредно певање соло партије.
(Пева прејераво, високо)
“Свјат, свјат, свјати боже Саваоте, свајти небесни...”

- МАШАН: *(Љућииіо ірекида іесму)*
Не ту песму, госпођо. Не ту песму.
- МАГДАЛИЈЕНА: Наљутио се и каже: “Докле ћу ја да чекам?” А ја кажем: “Рођендан је, момче”. А он ни да чује. “Не тиче ме се, каже, ни Свети Сава”.
- АДРИЈАНА: Не поштујете хлеб, а? Па, зашто хлеб, кад ћуретину једете...
- ДАДА: *(Изнемогло)*
Умрећу...
- ЕМИЛИЈА: Али, зашто? Зашто, мила тетка, време је дивно, помисли какве те све радости сутра очекују, ако не буде кише. А и тата ће бити трезан, извиниће ти се због увреде, па он је диван, али деда га квари, кад прича о теби, бира све саме најлепше речи и изразе. Шта ће бити са нама, ако ти умреш?
- ДАДА: *(Љућииіо)*
Умрећу!
- (Међуіим, Паніа и даље сіава док іоіови на брзину сіављају еіи-ірахіље и іале кандила.)*
- МИТАР: *(Зайева из баса)*
“Житескоје море ваздвизајем сјезрја напастој буреју, к тихому пристанишћу, к тихому пристанишћу твојему притек вопију ти возведи од тли живот мој могомилостиве...”
- АДРИЈАНА: Мука ми је од вас, свиње проклете! У стању сте да сваки салон претворите у брлог.
- МАГДАЛИЈЕНА: *(Виче гласно Дади на уво)*
Сигурно ниси Србин, кажем ја. А ти си циганка, каже. Вређа.
- АДРИЈАНА: *(Узима баішину и удара іо Паніи)*
Куд си пошао, пијана будало! Знаш ли куд си пошао!
- ПАНТА: *(Буди се од ударца)*
Мене батина не бије. Мој желудац гвожђе вари.
- ЕМИЛИЈА: Зашто га не оставите. Пијан је. Зар не видите да је пијан? Можете да га повредите.
- АДРИЈАНА: *(Сурово)*
Ја ћу му овом штанглом разбити главу.

- МАШАН: *(Насијави са чајнењем)*
 “Њест свјат јакоже ти, Господе боже мој, вознесиј рог
 Вјерних твојих блаже, и утврдивиј нас на камени испо-
 вједанија твојега...”
- ЗОКАН: Сад ће га опалити, мама!
- ПАНТА: Вири на лево око.
- ЗОКАН: *(Узбуђено навија)*
 Не дај, Емилија! Емилија! Сад ће га опалити, мама!
 Баба! Пробуди се, баба! Она ће га збиља ударити овом
 гвозденом шипком.
- ПАНТА: *(Пева)*
 “Нико нема што Србин имаде...”
- ЛЕВРА: *(Одалами Зокана шаком њо шмену)*
 Ти се не мешај! То су њихове ствари.
- На балкон уијрчи Пљакидон сав насмејан и срећан.*
- ПЉАКИДОН: Мама! Пас је откинуо ланац. Алку је просто прегризао.
- ДАДА: *(Из крајње изнемоћлости њоново је сиојадне снажан
излив суровоџ беса)*
 Удри то копиле! Шта чекаш!
- АДРИЈАНА: То си га ти пустио, проклети ђаволе.
(Плачно)
 Где је мој пас?
- ПАНТА: *(Сиоји, њијано се клаији и њева)*
 “Србин има своју српску славу и Светога Саву...”
- ПЉАКИДОН: Све је у реду са твојим псом, Звездана. Само што га
 стомак нешто гадно завија... ха... ха... ха...
- АДРИЈАНА: *(Грубо одузме шиику Емилији. Хисџерично урла)*
 Убићу га! Тако ми бога, убићу га!
- ЗОКАН: *(С ѓађењем)*
 Сад ће да прсне мозак.
- ПАНТА: *(Рефрен)*
 “Српску славу и светога Саву...”
- ДАДА: *(Промукло кркља)*
 Убијте копиле! Убијте копиле!
- ЕМИЛИЈА: *(Клечи сасвим најред, на ѡросценијуму)*
 Бог то неће дозволити.

- АДРИЈАНА: Е, па збогом, анђeosка свињo! И поздрави све своје у рају.
(Одлучно замахне да удари Панију, али јој Пљакидон изненада ухвати руку)
- ПЉАКИДОН: О чему се ради, нежна моја Звездана? Кад год видим како лепа, мала шака прети и хоће да бије, увек помислим како мора бити да нешто није у реду са твојим живчаним системом. Што се не удаш? Онда би сваки живац дошао на своје место, душа би ти постала харфа, а твоји наштимовани тонови би испунили нашу велику чежњу за тобом. Овако си несрећна, хоћеш да се бијеш, да бијеш мог ујку, за чији један прст око своје извадио, за чији бих један зуб уво своје одсекао, за чију бих једну чворугу главу сваком одрубис. Ујко, мили ујко, опрости јој, није најбоље са живцима, знаш како је, женско је, празноглаво је, шта она зна колика је твоја племенитост и духовна интелигенција. И немој неко да се шали да ми увреди ујку, јер ујка је брат моје маме, и све што је у вези маме ја просто ценим, напросто обожавам и фућкам на то што се то можда некоме не свиђа у његовој моралној неподобности и духовној лабилности.
- Споља се зачује самртно завијање пса. Сви застану ућлашено, а попови се само прекрсте и наставе са чајењем у айсолућној ћићини.*
- МИТАР
И МАШАН: “Тобогу се всечистаја јависја чeловјeком слововoплoшћeно...”
- АДРИЈАНА: *(Веома мирним и дубоким гласом)*
Отровао си га. Отровао си мог пса.
(Изађе)
- ПАНТА: *(Прекрсти се)*
Бог је на мојој страни.
- ДАДА: *(Врисне)*
Ђаво!!!
(Заваћи)
Александре... сине, Александре...
- ПЉАКИДОН: *(Збуњен је. Очићледно не зна о чему се ради)*
Какав ђаво, мама?! Ја сам на твојој страни. Ја лично. Твој син, Пљакидон. Шта ће ти ђаво? Не треба ти гори ђаво од мене, само реци ко те је увредио, мајчице. Убићу га као пса. Зар ниси рекла да пса треба убити? Нико није имао мира од њега, а и по целу ноћ те је плашио, проклетник.

- ПАНТА: Мила сестро. Душо моја романтична. Да ли ти и сад дух трепери као јесење лишће на ветру од љубави, мржње или страха да из пакости, онакве какву ми је бог дао, не зачепрам по твојој романтичној прошлости? Да ли могу да спустим своју јадну, пијану главу на твоја сува, чедна колена и да се као два романтична сирочета слатко исплачемо?... Ха... ха... ха... Да, господо падери. Ова заслужна, племенита госпођа је у својој поетској визији света, у име чисте љубави, подметнула јадну и наивну Софију свом другом мужу, Манојлу. И то само зато да би неометано могла да ужива у романси са својом великом љубави, покојним Луком, коме је у наступу болесне љубоморе одсекао главу његов рођени син, Александар. Боже, што ваш парфем јефтино мирише, госпођо...
- ДАДА: Дајте ми штап.
- ПАНТА: Дајте јој метлу да одлети у пакао.
- ЕМИЛИЈА: Тата, ја сам очајна. Како можеш... како можеш...
- ПАНТА: Емилија, сине, у ствари, кад мало боље размислим, ја и не верујем да сам твој тата.
(Изађе)
- ПЉАКИДОН: Шта, ујко? Ја теби крв овде своју, душу своју, а они мени, мојој мајци. Сви сте ви чули. Зар њој тако, њој, за чији бих један прст око своје извадио, за чији бих један зуб уво своје одсекао, за чију бих једну... Главу сваком одрубисмо! Бих, части ми, иако је ујка. Па она је дама! Не, ми то морамо да разјаснимо.
(Оћрчи за Панџом)
- ЕМИЛИЈА: Људи, моји добри људи, видеда сам анђела. Својим нежним дахом погладио ми је лице, а топлим сузама оросио косу. Радост ми срце распиње и знам да ће све бити добро, да патњи нема места и да ми, млади, не треба да бринемо, да је леп живот пред нама и да нам се његово богатство и срећа смеше. Што смо сетни, уплашени, успаничени, поражени, где су нам ведрина и младост, зар не видимо колико су нам судбина и будућност наклоњени; па некад је на дан Светог Саве била зима, снег до колена, кажу, а данас је топло, врућина, момци се у реци купају и нико не може да озебе. Бог је раширио крила над нашом судбином и смиловао се нашем бо-

лесном страху, поразу, паници... мозак нам неко злонамерно наче, па нам се чини да живимо у паклу, а то никако није истина. Па погледајте, погледајмо сви скупа, око нас је празник, сви смо сити и пијани, а тек ја, какав сам луд колач направила за теткин рођендан. Анђео је са нама, а ја, млада, не знам како да сазнам шта се то око мене збива, која ми то наказна сила сву лепу јаву у ружан сан претвара. И не знам да ли је то сан или болест, ту, међу вама, раскинуће ме и видеће како моје дете нестаје у комадима, тај задах, о боже тај задах, ти искежени зуби... Не дам своју крв... Угушиће ме!

У кошмарном сну, Емилија пригушено крикне и муњевито се ухвати руком за врат. Неколико оштрих клавирских тонована из суседне просторије нагло преспају. То играју само пренушак, а онда из дубине сцене зачује анђеоска песма. Из даљине долазе два анђела са прозрочним крилима, а пред собом, на раскошним колицима, љурају огромну рођенданску торту са мноштвом уљаних свећица. За њима лелуја Нана, у дугој хаљини од лејшаве, беле свиле. Призор је вилински, величанствен.

НАНА: Наша деца, наша будућност. Ко је то рекао, ко? Један велики српски писац, наравно. Неговао је децу, малу, неваљалу, расла су деца у девојчурке и момчурке, а кад су порасла и ојачала, тог врлог хуманисту, тог сјајног писца, ставили су у затвор, да му кости труну. Али, дух, дух је било оно са чим су рачунали. И чим су кости иструлеле, откопали су дух и подигли му велики споменик у великом државном парку, где веселе птичице по читав дан певају и радују се топлим сунцу и шареном цвећу. И он сад, тамо, срећан почива у својим ведрим мермерним погледом гледа на свет који је умео да схвати и да цени његову суштину, да се развија према благословеним интенцијама његовим. Срећан, заиста је срећан сваки онај дух који задужи свој народ. Ви немате ни оца ни матер, али зато имате вилу заштитницу. Поклоните се, пољубите је у обадве руке и од свог захвалног дечијег срца пожелите јој срећан, срећан рођендан.

I АНЂЕО: *(Љуби Даду у руку)*
Срећан, срећан рођендан.

II АНЂЕО: *(Љуби Даду у руку)*
Срећан, срећан рођендан.

НАНА: Мила мајко, вило наша! Кад само помислим колико данас живе заслужни људи, мали је број којих се могу сетити да ти их пожелим. Некад су ти исти заслужни људи живели мало, јер бриге су биле велике, а техника слаба. А данас је обрнуто. Бројева све више, све милосрднијих, а заслуге све заслужније. Али, има данас још правих синова и кћери који то умеју да цене и награде лепом песмом, топлим аплаузом и врелим сузама... радосницама, јел – да!

Тријуџи њесне дланом о длан и зачује се снажан ајлауз, док се завеса иза њихових леђа размаче и ошкрива хор дечака и девојчица на њодијуму. Сви су буцмасио нашминкани, са округлим усџаицима као џрешиње и са џрозрчним крилцима на леђима. Нана да знак дириџентским шџаишџем и дечја џесма зајлови у најлеџишем сну.

ХОР: “Ускликнимо с љубављу,
Светитељу Сави,
Српске цркве и школе
Светитељској глави...”

МАНОЈЛО: *(Ушао је нешџо раније. Посебним светџлом је јасно издвојен)*
Дадо!
(Али њеџов досџа јак џовик заџлушише нови сџихови)

ХОР: “Тамо венци, тамо слава,
Где наш српски пастир Сава,
Појте му Срби,
Песму и утројте!...”

МАНОЈЛО: *(Бесно заџрми)*
Дадо!

Хор умукне и уџлашено се разбежи. За џренуџак је велика џужва, али кад и џоследње деџе несџане још мало џоџраје аџсолуџна џиџина.

ДАДА: *(Узбуђено је усџала)*
Манојло!

МАГДАЛИЈЕНА: *(Која од свеџа џоџ ниџиџа није џриметџила, корисџи џренуџак џиџине)*
“А шта ви, старе вештице, кријете иза те браве, кад тако кључ чувате?” Мајстори сад нису као некада. Нервозни су и неће да чекају. Одмах вређају. “А какав си ти Србин, кажем, кад не поштујеш ни Светог Саву?”

- МАНОЈЛО: *(Прилази)*
Овде ваздух више није као некада. Спавао сам дуго и још сам ошамућен. Види шта сам ти донео. Бегоније! Твоје бегоније. Шта кажеш на бегоније?
- МАГДАЛИЈЕНА: Јадник. Године су прошле, а није се честито ни испавео.
- МАНОЈЛО: Како се овај крај променио. Напољу тандрчу трамваји, тролејбуси окрећу, од аутомобила не може да се пређе, а само неколико метара даље, све исто, као пре неколико година. Каква благост, каква радост, каква срећа. Како сам ти само због свега тога захвалан. Заиста. Дубоко сам захвалан.
- ДАДА: И Александар ће се вратити.
- МАНОЈЛО: Чудно. Да ли је то због ваздуха. Заиста. Изгледа, једино ваздух није као некада. Све чешће ми падају на ум слике из детињства. Нисам имао баш сјајно детињство, Дадо. Те слике, уместо да ме радују, понекад ме просто уплаше. Малочас сам се једва пробудио, шта је то? Сањао сам да сам на Светој Гори. Све мирише на тамјан, цела Гора. Ја волим тамјан, али од чистог ваздуха ни трага. То је оно што ме је уплашило. А Света Гора ми прилази и на сребрном послужавнику у златној тацни носи Лукину главу. То сам добро упамтио. Златна тацна на сребрном послужавнику. Шта ће Светом Сави две тацне, мислим, за једну главу, кад приметим једну одвратну бубу како се упутила право преко Лукиног чела у његово лево око. И знам, Дадо, однекуд врло добро да то више није Лукино око, већ бубин стан, и да немам права да се мешам и терам бубу из њеног стана, али ме боли како то Свети Сава не види, а има две тацне. Како то да тој одвратној буби не смета толики тамјан већ се у Лукиној глави осећа удобно као у својој рођеној кући. Мислим да сам хтео да умрем од очајања што је свет узајамно као у својој рођеној кући. Мислим да сам хтео да умрем од очајања што је свет узајамно тако добро везан, кад ми се учини да сам се пробудио, и то овде, у кући, али тамјан се и даље осећа и то ме буни, те погледам у огледало да утврдим да ли је уопште реч о мени, кад иза себе угледам Луку. Скаменио се од страха, Дадо. И док сам смогао снаге да се окренем, њега више нама у соби, видим, устао сам из кревета, обучем се и дођем право овамо. И сад не знам да ли сам збиља овде. Или и то, можда, ко зна где и каквом кревету сањам. Али, ако сам се збиља пробудио, онда тешко мени.

- ЕМИЛИЈА: *(Тихо и нежно му њриђе)*
Ви сте га заиста видели.
- МАНОЈЛО: *(Дуžo је зледа. Зајим је ухватио за руку и полако склони са врати. На врати се указа велика крвава мрља)*
Крв. Озледила је кожу на врату.
(Сагне се и сјусио своје усне на њен врат. У салону нејријатно комешање)
- ДАДА: Манојло!
- МАНОЈЛО: Боли?
- ЕМИЛИЈА: *(Блаžo склони његову руку са свој врати и уилашено се њовуче)*
Сама сам крива.
- МАНОЈЛО: Види, Дадо. Ја сам размишљао о томе шта ћу све да предузнем кад се вратим кући. Шупу ћемо преуредити у кафану. Шта кажеш на кафану? За годину, две... и ми ћемо се подићи. Сан ми је био... сањао сам о томе, кад изађем да адаптирам целу кућу. Да Лука и ја направимо ортачку кафану. Ми смо се одувек несебично волели, Дадо. Он је вредан и снажљив. Успећемо. Некад су се ту виделе само њиве и воћњаци. А сад... тролејбуси окрећу... трамваји тандрчу... Само овде је остало све исто. Мирно, тихо, спокојно. Ох, како те због тога ценим.
- ДАДА: Али, Лука је мртав.
- МАНОЈЛО: Не, Дадо. Ја сам мртав.
- ДАДА: Сви смо ми мртви, донекле, Манојло, злато. Не разумем само зашто плашиш госте.
- МАНОЈЛО: Опрости, мила. Твоји гости су заиста златни људи.
- ДАДА: Можда још није требало да устанеш.
- МАНОЈЛО: Да. Сувише је рано. Мало ме глава боли. Рекли су да имам тумор унутра, али ја мислим да је то нешто у вези са очима.
- ДАДА: Мени ће лекари одсећи ноге, а теби нико неће сећи главу, Манојло, заиста.
- МАНОЈЛО: Кад бисмо кућу окречили белом бојом, сиви стубови би пред њом забљештали на сунцу. Стало ми је до тога да то што пре забљешти.

- ДАДА: Александар је вежбао клавир у својој соби и ако га нико у овој кући није чуо, то само значи да тврдо спавате и хрчете свој здрави сан. Ваше здравље га је нервирало.
- МАНОЈЛО: Ја сам имао девијацију! Моја мана, које сам се дубоко стидео, била је производ девијације у носу. Данас не знам шта је ту било ружно, али знам да сам хтео да искористим прилику и ослободим се те проклете мане. После операције сам почео да осећам неке компликације на мозгу и ускоро ме је све то довело до пропасти. Дадо, ја више не видим, ја више не знам, ја сам мртав човек.
- ДАДА: Ти си болестан човек, Манојло, злато, и утеш се тиме да нико није здрав као што изгледа.
(Пауза)
Бунио си се кад сам купила клавир! Дobar си човек, Манојло, али то ми је био необорив доказ да си у основи сељачка душа. Шопен вам је квариио ритам вашег једноличног... громогласног здравља. Александар је био напредно, лепо васпитано дете, окренуто Европи, а не вашим балканским,... Шприцери су били ваша радост и ваша туга, уз шприцере сте ковали будућност и љубав, у њима сте потопили своје душевно здравље и своје таленте, ово напаћено и јадно полуострво. Нико нам не може спорити таленат, а Александар је рођен да буде геније, и то је одувек сметало вашем примитивном осећању спокојства. Да, ви сте га се плашили и хтели сте да га уништите, да му уништите мајку, да му мајку прогласите курвом...
- МАНОЈЛО: Није било тако, Дадо...
- ДАДА: Да му задате ударац! Један је био међу вама који је могао и хтео да ради и ви сте све покушали да га ударите у стомак. Твој брат Лука је био луд и упркос мом подмуклом болу и несносној врућини дошао је да ме напаствује. Сељачке свиње, па нисам врштала зато што је Александар свирао Шопена, али сам морала да браним част господина са девијацијом у носу... Светлост нисам палила целе ноћи. Хтела сам кроз мрак да видим то мртво лице, чекала сам зору, чезнула за његовим дубоким, тамним очима, да видим своју срећу, душу моју, моје пролеће и јесен и зиму моју хладну и дугу до смрти... Пиљила сам... пиљила... А онда си дошао ти... ти...

(Пуцањ сѝоља је ш̄рѣне и учини да сѝраховиш̄а мржња и ш̄резир насѝану из њених очију)

Ти... тикване... ха... ха... ха... Сећам се како си био запањен. Мислио си да је то љубавни загрљај.

МАНОЈЛО: Не, Дадо.

ДАДА: Твој брат у наручју твоје жене.

МАНОЈЛО: Није тако било, Дадо.

ДАДА: Тако је било, Манојло, злато. Убила сам га у одбрани твоје части. А ти си због деце примио кривице на себе.

МАНОЈЛО: То није био Лука.

ДАДА: Шта? Од самог почетка сте се уротили против мене и мога сина Александра. Ја нисам крива, Манојло, злато, што су ти деца идиоти. Генија хоће да униште! Балканци!

МАНОЈЛО: Тело је било голу и у другом углу собе, а ти си била болесна, и у свом крилу си љуљала унакажену, општећену главу и певушила си унакаженој, мртвој глави. Била си болесна. То је била Лукина глава. Чија је то била глава, Дадо?

На сцену уш̄рчи Пљакидон са пушком.

ПЉАКИДОН: Тата! Ми, Срби, велики смо људи, али ништа од тога док не жене командују.

МАНОЈЛО: *(Збуњено)*
Ко беше овај, Дадо?

ПЉАКИДОН: Тата! напољу је тако лепо, живот пупи, а моји живци неповратно пропадају, али, ја нисам крив...

ДАДА: *(Сш̄роѣо)*
Пљакидоне, сине! Каква је то пушка?

ПЉАКИДОН: Вештица је крива!

МАНОЈЛО: *(Тужно)*
Шта хоће овај, Дадо?

ПЉАКИДОН: А синоћ ме сретне у ходнику и љубоморно каже: “Што ти мене уходиш”. А што се ти не удаш за мене, кад ме волиш? Питам ја. “Смрдиш на бели лук”. А ја, бели лук, тата, због ње већ годинама нисам видео; по један чешањ, можда, само ставим, не да га једем, срећо моја, већ само да сисам, душу да осигурам.

- ДАДА: Јеси ли ти пуцао, Пљакидоне?
- ПЉАКИДОН: *(Занесено)*
То ме мало растужи, па кажем: “Ко те уходи, велим, вештице!” И разби ми главу. А моја дужност, тата, у овој кући је пре свега дужност мачке у кући пуној мишева. Чујеш ли како се котрљају, како чакарају. У подруму ђаво, Лукин дух слободно шета по тавану, кућа пуна вампира и караконцула... ха... ха... ха... Рај! Рај за моју машину. Јеси ли видео што сам направио машину за маму?
- ДАДА: На кога си пуцао, проклети ђаволе?!
- ПЉАКИДОН: *(Наједном се измени. Скући се и зацвили од изненадне навале сѝраха)*
Мама! Нико тебе више неће вређати. Тако си мила и лепа. Права си светица. Окружио те је све сам олош... такву даму! Али, ја, твој син, Пљакидон, направио сам ти такав поклон, мама... двадесет и седам операција. Мама! Теби више нико неће рећи једну ружну реч. Зар не, мама? Увек си више волела Александра, али сам те уистину само ја обожавао.
- ДАДА: Пуцао си у Панту? Па ти си луд!
- ПЉАКИДОН: Јесам, части ми. Луд сам, али сам и заљубљен, и не знам шта сам више. Да ли сам луд, или сам више заљубљен.
- ЕМИЛИЈА: *(Врисне)*
Тата! Он је убио тату!
- Осѝали се одједном ускомешаше: “Шѝа? Како? Убио Панѝу? Панѝа је мрѝав?” И сви, изузев Даде и Пљакидона, исѝрче из салона.*
- ПЉАКИДОН: Мама.
- ДАДА: *(Тргне се из дремежа)*
Молим, злато.
- Пауза.*
- ПЉАКИДОН: Не љутиш се што сам пуцао на ујку?
- ДАДА: *(Ухваѝи га чврсѝо за косу)*
Кад си био мали, волео си овако да клекнеш крај мене и да овако ставиш главу у моје крило. А знаш које су ми се мисли тад обично врзмале по мозгу? Како би било да ти, на пример, у том тренутку сипам врео чај на главу. На твоју срећу, злато, баш у тим тренуцима није било нигде

врелог чаја. Бар не на дохват руке, а да га само због тога поручујем од Магдалијене, не би имало смисла. Остани где си. Не бој се. Ни сад нема врелог чаја.

ПЉАКИДОН: Мама, ако хоћеш чаја, скуваћу.

ДАДА: Лудо. Лудо. Пепељуго...

ПЉАКИДОН: Причај ми.

ДАДА: Била једном једна права лепотица. Све док није остала у другом стању. А онда је почела да отиче. Из дана у дан стомак јој је све више растао, очни капци отицали, ноге се крутиле, а сваки покрет је болео, од бола јој је замирала свест о животу. Уплаши се наша лепотица и реши да побаци. У почетку је гутала пилуле, тровала се и повраћала до смрти. Чинило јој се да ће родити чудовиште, и разне гмизаве наказе су јој долазиле у сан и својим љигавим и длакавим пипцима будиле је откривајући јој сву језу њеног јадног положаја. Будила се вриштећи, врштала је будећи се, али ништа није помагало. Чудовиште је из дана у дан бивало све веће, њена мржња и страх све јачи, тако да је, на крају, решила да га убије танком иглом кроз стомак. Али, умало није убила себе, а и да је сама умрла, тог малог монструма више ништа не би спречило да се роди. Чим се докопао живота, смрт је прешла на његову страну.

ПЉАКИДОН: Па... је ли се родио, мама?

ДАДА: Јесте, сине, родио си се.

Уђе Миливоје.

МИЛИВОЈЕ: Каква је то слика, боже мој. Остали плачу над њим, а он псује.

ДАДА: Ко?

(Погледа у Пљакидона)

Зар он није мртав?

МИЛИВОЈЕ: Мртав, али пијан.

ПЉАКИДОН: *(Брже скочи и у стѝраху се ѿовуче од мајке)*

Мама! Нисам могао, мама! Хтео сам само да га заплашим, да те више не вређа, да те поштује, па он је ујка, мама. Да те сви они поштују, јер ти си моја мајка и због тога заслужијеш све поштовање света! Али, да убијем нисам могао. А толико сам желео да бар једном будем као Александар, коме сте чак и клавир купили... Јесте ли му га зато купили што је...

- ДАДА: *(Просикће)*
Ти си убио Луку, чудовиште, љубоморна будало! Видео си кад ме је пољубио и на моје очи свирепо си га убио.
- ПЉАКИДОН: *(Зачуђено)*
Али, мама... Александар га је убио.
- ДАДА: Шта? Јесам ли ти забранила да тако говориш о Александру, свињо! Александар је велики човек, геније, а ти...
- ПЉАКИДОН: Части ми, ја сам геније, мама. Ја, а не Александар.
(Завиџи до неба)
Зар не видите ко је геније, слепци!
(Сјусији глас)
Али, ја ћу вам то ускоро показати.
(Изађе)
- МИЛИВОЈЕ: *(Ухваџи се за срце)*
Ах, моје срце. И мој врат. Како ми само рука дрхти и колена подрхтавају. И како ми зуји у ушима. Сав сам окупан у хладном зноју. Бојим се, срушићу се. Мртав. Ионако се нико неће наћи да пусти сузу за мном.
- ДАДА: Каква је то сад опет комедија?
- МИЛИВОЈЕ: *(Папџиично)*
Да! Комедијанти су они који умиру. Од беде. Од непоштовања. Од несреће. Несрећне љубави, чак!
- ДАДА: Па ти си, значи, опет заљубљен, Миливоје, злато.
- МИЛИВОЈЕ: Дадо! Ти си једина жена којој могу бити и остати веран. Кад си ме први пут оставила, дадо, ноћима сам размишљао о томе који је најсуровији начин погодан да се лишим своје ниске душе. Али, не. тренутак откровења је стигао изненада, и ја сам се одлучио за најтежу казну. Живи, рекао сам, без ње! И зато, кад си ме поново потражила, ја ни часка нисам оклевао...
- ДАДА: Јер си био сам, дроњав и пропао.
- МИЛИВОЈЕ: И сад сам, части сам. И сад више немам шта да обучем. Ево, погледај. Ципеле су пропале, леви ђон се искривио, а панталоне су толико излизане да већ и не скидам руке са стражњице. Одела немам, сем да ме у њему сахраните, а о шеширу, машинама које ми нека животиња стално краде, да и не говорим. Мене је, Дадо, срамота. Не због себе, части ми, није ми до себе, него се стидим да станем пред тебе у овим изношеним и јадним дроњцима.

- Пред Адријаном сам изгубио сваки ауторитет, а врло је тешко успешно глумити њеног оца са овакве материјалне позиције.
- ДАДА: Нема пара!
- МИЛИВОЈЕ: Шта? Како је то могуће? Таква кућа, толико богатство? Онда збогом.
- ДАДА: Стани, Миливоје! Зар ћеш ме сад оставити, хуљо!
- МИЛИВОЈЕ: *(Засијане)*
Истина... Љубав је љубав, али се од нечег мора живети, Дадо. Ја више нисам у тим годинама кад смем допустити да немам чиме да покријем своју јадну, излапелу гузицу. Осим тога, обећавала си да ћеш се поново удати за мене, да ћемо опет бити срећни, а онда ти се изненада вратио муж, а онда изненада за мене више нема пара...
(Вади белу марамицу и лако је њриноси очима)
Како то да разумем?
- ДАДА: Болестан је.
- МИЛИВОЈЕ: Је ли болестан или мртав? Говорила си прво да је умро, а сад говориш да је болестан, у томе, наравно, не може бити никаквог зла, али он сам тврди да није жив, а мртав човек не може умрети, а ја ту више не видим перспективу. Данас је такво време да се човек више не може поуздати ни у ког. Сви измишљају, сви лажу, клима нам се разболела од шизофреније. Ево, зашто ја стављам главу у торбу? Малочас сам једва остао жив. Јер, понављам, осећам, мене ће убити, Дадо.
- ДАДА: Шта то говориш, Миливоје? Ко? Ко ће тебе убити?
- МИЛИВОЈЕ: Како ко? Па, он, Александар.
- ДАДА: Ти си луд.
- МИЛИВОЈЕ: Он је луд, Дадо. Шчепао ме је за врат и без икаквог разлога покушао да удави. Прави ђаво.
- ДАДА: *(Уморно)*
Лажеш, Миливоје. Пас те је напао. Говорила сам ти да не прилазиш сасвим близу, ланац је дугачак, пас опак, а ти си ишао да вириш кроз прозор како се Емилија свлачи.
- МИЛИВОЈЕ: Ја да вирим? Па она је луда за мном.

- ДАДА: Емилија?
- МИЛИВОЈЕ: Ха... ха... ха... Ја просто не знам како да се отресем те сиротице. Моје меко срце ме је и довело до просјачког штапа. Ја, заправо, нисам имао срца да је одбијем и остала је у другом стању.
- ДАДА: А хтела сам да је удам за сина, Пљакидона. Па зар да ја дрољу чувам и негујем у свом дому? Ја? У својој кући? У кући пуној часних сестара, свештеника и невине деце? Какав скандал? За име бога, шта се то дешава са светом, Миливоје?
- МИЛИВОЈЕ: Свет је покварен, драга моја.
- Зидни часовник њочиње мелодично одбројавање дванаестког сати. Свештоси као да њосијаје снажнија. На вратиима се зачује њихо куцање.*
- МИЛИВОЈЕ: То је он! Ипак је решио да присуствује твојој свечаности, Дадо.
- ДАДА: *(Узбуђено)*
Отвори врата, Миливоје.
- МИЛИВОЈЕ: Једном је покушао да ме убије. Не знам зашто му то сад не би пошло за руком.
- Куцање на вратиима је нешито јаче.*
- ДАДА: Отвори врата!
- МИЛИВОЈЕ: Шта ти пада на памет.
- ДАДА: Кукавице!
- МИЛИВОЈЕ: Кад га боље упознате, ни међу вама се неће наћи храбрији.
(Оде на друзу сџрану)
- ДАДА: Чекај! Стани, Миливоје. Зар ћеш ме сад оставити, ништаријо?! Бедниче! Какви сте ви људи, хуље проклете.
(Јаче куцање на вратиима)
Одмах! Одмах долазим, сине. Долазим, злато мамино. Долазим. Долазим.
(Међутим, њене укочене ноге једва се примичу вратима)
Не буди нестрпљив, злато. Моје стање са ногама је све лошије, знаш. Не желим да те гњавим сопственим проблемима, злато, али лекар каже да ће морати да ми их секу, да је ово мој последњи рођендан на ногама, ваљда знаш да сам га три дана пожурила због Светог Саве.

(Засїане забринуїо)

Александре! Надам се да си сам и да се још увек ниси оженио. Ако је тамо нека жена са тобом, нека се одмах врати.

(Куцање на враїиима)

Овде постоји једна права мала вила. Дрхтава је и нежна као твој сан док си био жив. А и твој клавир. Сав блиста од радости.

Она сїиже до враїа и оїивара их. На враїиима је Александар, висок, леї човек са црном брадом и дубоким їамним очима. Елеїанїно је обучен и са їуїним кофером у руци.

ДАДА: Хвала богу, сам си. А, не, ја нисам. Нисам. Ујак Панта опет изводи акробације. Кад сам им говорила да ћеш сигурно доћи, нико није веровао, а сад, кад их Шопен тресне по глави... ха... ха... ха... Александре, злато мамино, шта си урадио са чуперком? Шта? Ко те је тако очешљао; па уметнику твог калибра уопште не стоји добро зализана коса. Хајде, седи. Седи. Чуперак ћемо направити зачас. Али, прво хоћу да чујем, да се уверим да ниси заборавио, да можеш обрадовати мајку својим најдражим поклоном. Александре, злато, ти никада не говориш о томе какви су вам услови за вежбање, да ли вам уопште дозвољавају... Чула сам да је тамо код вас Шопен забрањен. Без обзира на све, то је примитивно...

Александар седа за клавир, мирно и дуго загледа у дирке конценїришући се, заїим, разїибава їрсїе. И баи у часу кад се има уїисак да ће их сїусїїиїи на клавијатуру, уђе Емилија. Чује се завијање вука.

ЕМИЛИЈА: Мила тетка, хвала богу, тата је добро, Пљакидон га је промашио, али ако овај пас настави тако са завијањем, бојим се да ће се нешто догодити.

Александар окрене їлаву и їоїледа Емилију. Она се укочи од сїїраха. Пауза їоїїраја дуже, а онда се из њеної їрла оїе неарїикулисани крик.

ДАДА: *(Чврсїо је шчеїа и сїави руке на усїа)*
Умукни! Што вриштиш, мала дрољо!

Александар усїаје и їолако креће ка Емилији.

ЕМИЛИЈА: Њега сам видела. То је он! Не дај ме, мила тетка... Не дајте ме... људи...

ДАДА: *(С муком је задржава)*
Александар је добар и неће ти ништа. Не бој се, Емилија, злато, схвати, он ми је све што имам. Ти си млада, издржаћеш.

Пуна свейлосиј обасја сцену. Сви, сем Пљакидона, Паније и Миливоја су на сцени.

МАНОЈЛО: *(Пренеражено љриђе корак ближе)*
Лука! Брате Лука! Како то? Боже мој, како то... Па, ти... ти си жив! Знао сам, Дадо! Јесам ли ја рекао, Дадо. Јесам ли рекао да је Лука жив! Ох, како се радујем због тога, како сам срећан због тога. Дадо! Хвала ти што си га сачувала.

ДАДА: Ђорав си, Манојло, злато. Зар не видиш да је то мој син, Александар. Па, лепо. Стигао је Александар и ја мислим да не би имало смисла да га сад појединачно гњавите поздравите. Његове руке су нежне, шаке посебно, а прсти осетљиви као да су од самих нерава. Зато и изгледа тако модро, не треба се чудити, племенита крв струји испод те провидне коже. Уместо стиска шаке, који би унаказио његову сентименталну душу, одсвираће вам неку од својих омиљених соната. Само вас молим да га нико не гњави својим беспопштеним, глупим питањима. Сувише много си путовао, Александре, сине, и сад си уморан за вођење њихових ограничених разговора. Ако их интересује како је тамо, нека читају новине. Нисам им ја крива. Па не може и јаре и паре. Александре, сине, хајде, душо мамина, буди добар и одсвирај нешто нашим сиротим, полуобразованим рођацима.

На балкону искрсне Пљакидон.

ПЉАКИДОН: Ха... ха... ха... Кад сам вам говорио да се не играте мојим живцима нико није знао колико сам опасан човек. Упозорио сам вас да ђаво нема никакве шансе са мном, иако ми је душа нежна, машина је нестрпљива и хоће да је пустим са ланца. Смејали сте ми се, а ја сам, као сваки огроман човек, трпео и патио у свом стваралачком грчу, подносио понижења од маме, која ме је грешно напустила и у свом малом незнању једне европске даме приклонила се њему! Ха... ха... ха... До ђавола, ко је он? Зашто не одсвира нешто, зна ли он то уопште? И мени

је жао што сад са овог приватног места морам да викнем: “Опрости, мама, час обрачуна је дошао!” И још нешто. Упозоравам оне са slabим срцем да на време изађу из салона. Јер за узмак ће бити касно кад подвриснем: “Напред, драга моја!”

Уз шкрипаву буку и већ познате звучне и светлосне ефекте у салон уђе Анђелићаво и полако креће ка Александру. У присућима се јавља чуђење које ускоро прерасте у смирах, панику. Сваки покрећ на сцени је симилизован, доведен на кореографски ниво. Деца – анђели су узмувани и ирче лево-десно и горе-доле. И остали су на неки начин укључени у ритуал смираха и панике. Машина се креће као огроман паук иандрчући и клојоћући као велики зарђао и захуктао сивој пред распадање. Многобројне светилке у њој се ситално гасе и пале, но то не значи да је и на сцени светлости пререрава. Најроћив, у очешку слаби обриси Елмове вајре се постепено и уједначено појачавају, све до шехнички моћућег белог усјања. Али, тоу је већ врхунац пререшње. За све то време Александар ситоји мирно и нейокрећно.

ПЉАКИДОН: *(Добацује са балкона)*

Сад ћеш да видиш како се гине од главоње, и за оно што си ми заклао стрица, и мене и тату набедио. Држ’ га, мала моја, да га петом у чело, па да му његов мозак вампирски прсне, само да не би кога упрскао. Пазите се, чистуници! Један, два и три, опса... Оде ваш Александар тамо одакле је и дошао... ха... ха... ха... Нема везе, мама. Немој да се секираш, мама. Видећеш да је направљен од дима и кише. Разложићемо га на његове саставне делове, само мозак да не би кога упрскао. Геније, наступа геније... Геније наступа да растера и подигне измаглицу над вашим, ђаволским пословима заведеним душама... Ха... ха... ха... Ја ступам на поприште. Прво ћемо да регулишемо ђаволско питање у нама, да се позабавимо вампирима, вештицама и злим духовима, а онда се бацамо на индустријализацију. Захваљујући овој машини, која управо почиње са уништавањем зла у нама, наше реке ће бити најбрже на свету, а то ће нас довести у становиту предност. Нисте хтели да слушате, одбијали сте да ме признате за народног сина, а сад гледајте како се постаје отац!

Машина је управо ситићла до Александра и пререшћи шири своје мейталне делове налик на удове са очигледном намером да га смрви. Њено фрктане и блештаво пререшерење су испрекидани тужним и самрћним завијањем вука. Александар мирно иружи руке и ухваћи за “удове” машину која се

већ надвила над њим. Следи *п*рену*т*а*к* на*й*о*р*а, као кад мушкарци обарају руке. А за*т*им из машине *п*оку*л*аше неар*т*икулисани звуци: “ка*х*, *п*у*ф*, ф*л*а*й*, к*р*р*р*р*р*к, *п*у*ф*.”... *г*лавна си*ј*алица у њој *п*у*ц*а и машина сконча. На*с*т*а*је *п*рену*т*а*к* а*й*солу*т*не *п*и*ш*ине, а онда се зачује *п*обедоносно завијање вука.

АДРИЈАНА: (Не може да *п*оверује својој срећи)
Мој пас. Оздравио је. Бог му је помогао.

ПЉАКИДОН: (С*ј*ури се са балкона *п*раво на Александра)
Шта? Бато! Ти си геније, а не ја. На колена пред мојим батом! Мама, бата је геније! Бата је страشان, мама. Јесте ли видели како је он гадан човек! Ха... ха... ха...
Поносан сам што сам твој млађи брат, бато. Не, ти си знао, он је одмах све знао, да то није добро за рибе, па како се тога раније нисам сетио, речно рибарство би отишло до *ђ*авола да су реке збиља тако брзо почеле да теку, шта би радиле јадне, мале рибице... Шта?

(Шу*т*не машину, сузе му лију из очију)

Стара кр*т*и*ј*о, зар ниси знала шта би се десило са сиротим, малим рибицама на таквој брзини. Како сам ја суров човек, бато. То се одмах могло видети, још кад сам стрицу Луки одсекао главу. Ти си велики, ти си геније, а ми сад морамо сви овде клекнути пред тобом и топло молити за твој опроштај. Не *л*ути се на нас. Ми смо мислили добро. Погрешили смо. Живи греше, бато, али ако тако будеш наставио да нас гледаш, ускоро *ћ*емо и ми постати безгрешни. Направи*ћ*у ја другу машину, изву*ћ*и *ћ*емо се ми из гована, виде*ћ*еш. Млад сам, бато, није имао ко да ме посаветује, испустили су ме. А ти... ти си заиста велики, бато, и сви ми признајемо твоју величину. Прими наше покајничке душе и нека нам се бог смилује.

Сви клекну *п*ред Александром. О*т*а*ц* Машан за*й*ева високим *п*енором: “Оче на*ш*”. С*т*арица Ма*ђ*далијена као каква си*ћ*ушна, црна сенка иде међу њима и дели им у*п*а*л*ене све*ћ*е. Ускоро је сцена освей*л*ена само све*ћ*ама. Свуда, у салону, *п*о с*т*е*й*еницама, балконима, *л*уди, жене и деца клече *п*евају у хору: “Оче на*ш*”.

АЛЕКСАНДАР: (Бла*г*им *г*ласом)
Драги гости ро*ђ*ендана моје маме, дозволите ми да скромно приметим... Слава тече, а ми остајемо велики у понизном страху пред Оним, Њима и њиховим дога*ђ*ајима. Са њима *ћ*емо наравно лако, а они са нама,

вероватно, још лакше. Увредило би ме то ако би сад неко међу вама помислио да нисам скроман, јер искрено мислим да је понизност велика особина и благодет за нашу душу, ако је израз ограниченог поверења у будућност. Жалим вас... жалим вас, маме ми миле, понекад ми је баш жао кад видим колико сте неуки и неупућени ви доле, на коленима, преда мном горе, дубоко, јер не схватате каква је радост и срећа имати свог избавитеља. А ја сам вас избавио и ја ћу вас и даље избављати, мами сам дао реч, ма шта ви о томе мислили својим слободоумним умовима, те као приде дајем вам и демократско право опредељења за мене. Како, помислићете, па он је сам ђаво! То, уосталом, није доказано, то је лаж, то је клевета, а и да је истина, морамо бити реални пред стварношћу и знати да нико није савршен. Уосталом, ни бог није више тако моћан, верујте ми на реч, ја сам много путовао и видео сам свашта. Њега више тамо нико не поштује, он није лош, маме ми миле, али дозволио је да га време прегази, ја сам га на то правовремено упозорио, али ме је он брзоплето потценио и то је морало да му се освети. Штета, мада то наравно не значи да без бога нема перспективе. И ја сад свима вама јасно и гласно кажем: "Има перспективе, па мора бити и оптимизма, мајку му божију!" И ми нећемо дозволити неслободоумне, ропске интерпретације великих мајстора, музичких генија човечанства... Смете ли бити неслободоумни, кад не знате шта је слобода и кад ваше слободоумље ничим није управљано и управљено у правцу спремности и понизности једне... једне... организоване тонске целине. Па, не можемо сви свирати на једном клавиру, мајку вам мангупску! Мора се знати ко је клавириста, а ко су обожаваоци. Ја знам да међу вама има неких који мисле да морам да положим рачуне о томе колики су моји издаци око честих штимовања уместо да са преданом радошћу и поверењем слушају моје варијације. Могу ли ја, мама, бити одговоран за то ако се клавир често штимује, ако гута паре и упропашћује породични буџет, кад су на њему свирали и други мајстори. Е, сад, који мајстор не ваља? Нисам ваљда ја? Па мене свуд поштују више него овде, пизда вам матерна мангупска, да извини мама, која је једина дама међу вама. Зато ја и не желим да дођем. Добро, ја знам да то није ред, да то није начин, али шта сам ја ту

крив ако се музичке партије често понављају, ако се у поетској занетости музицирања исте стране окрену неколико пута, понекад има кривице и до промаје, мене после боли глава а ви идете околу и причате како сте ову музику већ слушали, како вам је интонација познате, како су теме превазиђене... Чуј, теме превазиђене! Па ви се, изгледа, баш забављате са мном, багро неартикулисана. Мама, зашто си ме позвала, што сам дошао само да се секирам!? Па зар не видиш колико су буквални, да им се све мора простим речима објаснити, да су им чула закржљала и да их сходно томе слабо и употребљавају. Како можете бити слепи... у тренутку кад гледате мене? Смете ли бити глуви у тренутку кад слушате мајстора да вас... хм... изведе из... хм... ваше јалове свакидашњице и упути на небо. Тамо вас чека лепа будућност, сви ми, и ви се морате овде на земљи изборити за што боље место у концертној дворани будућности. О, кад би сте знали какве ја сенилне варијанте осећам у својој младалачкој души, какве страшне заокрете, крви ми ваше на расплагању, морате бити страшно здрави, чили и весели да бисте поднели ону музичку радост и срећу која вас очекује са наше благородне стране. Ето, зашто је потребно бити скроман и зашто апелујем на вашу чврстину да понизношћу, послушношћу... и... и... чврстим ставом решености да не одступите пред временом које вас гази, узгред буди речено, које вас је већ и прегазило, ускликнемо у чуђењу и са питањем на уснама: “Можемо ли докучити нашу истину, кад је свет тако тајанствен?”

У салон уђе Панџа њоџџуно џијан. Дође на сред сцене и једва се одржавајући на ногама њева: “Нико нема шџо Србин имаде”.

МАШАН: Виђи, дер, Митре, јел свануло.

МИТАР: *(Одлази до ѡрозора и размиче завесу)*
Није још.

ЗАВЕСА